

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	304
Land:	Rusland
Kilde:	Landinfo
Titel:	Temanotat. Tsjetsjenia: Sikkerhetssituasjonen
Udgivet:	20. februar 2013
Optaget på baggrundsmaterialet:	29. april 2013

Temanotat

Tsjetsjenia: Sikkerhetssituasjonen

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Justis- og beredskapsdepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

Opplysningene som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som rapportene omhandler.

© Landinfo 2013

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

Fax: 23 30 90 00

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

Temanotat **Tsjetsjenia: Sikkerhetssituasjonen**

SUMMARY

This report concerns the security situation for the civilian population in Chechnya. The report shows that the security situation in Chechnya has gradually improved over the years after the first and second Chechen wars. From 2004 until 2007 there was a steady decline in the number of violent incidents in the republic. However, the amount of violent incidents rose again from around 2007, with a peak in 2009. The situation in 2010 to 2012 seems somewhat calmer again.

Violent incidents in the neighbouring republics such as Ingushetia, Dagestan and Kabardino-Balkaria have increased, and Chechnya is no longer the most violent republic in the area. The anti-terror operation that was introduced in Chechnya in 1999 was officially declared over in April 2009. Still, counter-terrorist regimes are introduced at regular intervals, especially in the southern parts of the republic. Chechen insurgents, who have gradually become radical Islamists over the years, target their actions against Chechen police and security forces. Fighting the insurgents is a primary task for Chechen authorities, which also implies that not only insurgents are at risk of being suspected of belonging to the insurgency.

SAMMENDRAG

Dette notatet omhandler sikkerhetssituasjonen for sivilbefolkningen i Tsjetsjenia. Notatet viser at sikkerhetssituasjonen i Tsjetsjenia gradvis har forbedret seg utover på 2000-tallet, sammenliknet med hvordan den var under den første og den andre tsjetsjenske krigen. Fra 2004 og frem til 2007 var det en jevn nedgang i antall voldshendelser i delrepublikken. Voldsaksjoner tiltok igjen fra 2007, med en foreløpig topp i 2009. Mye tyder på at situasjonen fra 2010 og frem til i dag har roet seg ned igjen.

Samtidig har voldsnivået økt i omkringliggende områder som Ingusjetia, Dagestan og Kabardino-Balkaria, og Tsjetsjenia er ikke lenger det mest urolige området i regionen. Anti-terroroperasjonen som ble innført i Tsjetsjenia i 1999, ble offisielt avsluttet i april 2009. Likevel ser man at det innføres militær unntakstilstand med jevne mellomrom, særlig sør i delrepublikken. Tsjetsjenske opprørere, som har blitt mer islamistiske med årene, gjennomfører aksjoner mot tsjetsjenske politi- og sikkerhetsstyrker. Tsjetsjenske myndigheter har et stort fokus på å bekjempe opprørerne, hvilket innebærer at flere enn bare opprørere blir mistenkt for opprørsvirksomhet.

INNHold

1. Innledning	5
2. Bakgrunn for dagens situasjon	5
2.1 Kort om de to tsjetsjenske krigene	5
2.2 Tsjetsjeniseringsprosessen	6
2.2.1 Tsjetsjenske opprørere	7
3. Utviklingen av sikkerhetssituasjonen	7
3.1 Antall voldshendelser og drepte fra 2004 og frem til i dag	7
3.1.1 Antall sivile ofre	10
3.2 Forskjeller mellom nord og sør	10
3.3 Bortføringer og forsvinninger	10
3.4 Hevn og blodhevn – voldsspiral	13
4. Opprørsbevegelsen og ordensstyrkene	13
4.1 Opprørsbevegelsen	13
4.1.1 Ideologi	13
4.1.2 Organisering	14
4.1.3 Finansiering og støtte	16
4.1.4 Rekruttering og antall	18
4.1.5 Opprørernes aksjoner og hvem rettes aksjonene mot	19
4.2 Ordensstyrkene	22
4.2.1 Antall	22
4.2.1.1 Føderale styrker	22
4.2.1.2 Tsjetsjenske styrker	23
4.2.2 Hvilke ordensstyrker deltar i aksjoner	24
4.2.3 Overvåkning fra maktstrukturene og angiveri	25
4.2.4 Hvem mistenkes for opprørsaktivitet?	25
5. Referanser	27
6. Vedlegg	33

1. INNLEDNING

Notatet gir en redegjørelse for sikkerhetssituasjonen i Tsjetsjenia, med henblikk på hvilken grad av trygghet den tsjetsjenske sivilbefolkningen opplever når det gjelder vilkårlige overgrep, arrestasjoner, forsvinninger og drap. Hovedfokus er på sikkerhetssituasjonen, og i mindre grad på menneskerettighetssituasjonen, selv om disse forholdene delvis glir over i hverandre.

Den første delen av notatet gir en kort beskrivelse av bakgrunnen for dagens situasjon i Tsjetsjenia. Notatet tar deretter for seg sikkerhetssituasjonen generelt, og belyser til slutt de ulike partene i konflikten.

Det bør bemerkes at når man snakker om tsjetsjenske opprørere, snakker man til en viss grad også om opprørere i andre deler av Nord-Kaukasus, siden opprørsbevegelsene i de ulike Nord-kaukasiske delrepublikkene er bundet sammen i det Kaukasiske emiratet.

I tillegg bør det presiseres at eksakt informasjon om opprørsbevegelsen og myndighetenes aksjoner er vanskelig å få tak i. Innholdet i informasjonen vil også kunne være formet etter hvilke motiver "avsenderen" har for å gi ut informasjonen. Man bør ha dette i mente under lesing av kapittelet som omhandler opprørerne.

Notatet baserer seg på skriftlige kilder som blant annet menneskerettighetsorganisasjoner, nyhetsbaser og forskningsstiftelser. En del informasjon er også innhentet i samtaler og ved skriftlig korrespondanse med ulike kilder.

Notatet er ikke uttømmende, og referanselisten til slutt gir et utgangspunkt for videre lesning om temaet. Notatet er en oppdatering av notat av 20. juli 2011 med samme navn.

2. BAKGRUNN FOR DAGENS SITUASJON

2.1 KORT OM DE TO TSJETSJENSKE KRIGENE

Tsjetsjenia er en delrepublikk i Den russiske føderasjonen (Russland) med ca. 1,2 millioner innbyggere.¹ Delrepublikken har vært underlagt det russiske imperiet siden midten av 1850-tallet, da tsarens hær lyktes med å underlegge seg området. Siden den gang har tsjetsjenerne med jevne mellomrom gjort opprør. I 1944 deporterte

¹ Det ble gjennomført folketelling i Russland høsten 2010. Tsjetsjenia var en av de første føderasjonssubjektene som offentliggjorde sine tall med 1 236 000 innbyggere. Etter folketellingen i 2002 (1 088 816) ble det rapportert at befolkningstallet trolig ble blåst opp for å understøtte påstanden om normalisering i delrepublikken. Det har de siste årene blitt født mange barn i Tsjetsjenia, men det er også høy barnedødelighet, hvilket sår tvil om den rapporterte befolkningsveksten. Befolkningstallet har også betydning for føderale overføringer til republikkene (RFE/RL 2010b).

Stalin den tsjetsjenske befolkningen til Sentral-Asia under påskudd av at de samarbeidet med nazistene.²

Da Sovjetunionen brøt sammen i 1991, erklærte den tsjetsjenske lederen Džjokhar Dudajev Tsjetsjenia for selvstendig. Russiske føderale myndigheter reagerte på dette med å sende føderale tropper til Tsjetsjenia i 1994. Krigen var dårlig forberedt og russiske styrker led store nederlag. I 1996 trakk føderale styrker seg ut, og det ble undertegnet en våpenhvileavtale. En fredsavtale mellom Tsjetsjenia og Russland ble undertegnet 12. mai 1997. Russland lovet å ikke angripe Tsjetsjenia, men å finne politiske løsninger, og Tsjetsjenia gikk med på å utsette spørsmålet om selvstendighet til 2001. Den såkalte selvstendighetsperioden (fra 1996 til 1999) var preget av lovløshet og politisk kaos. I 1999 gikk russiske føderale styrker på nytt inn i Tsjetsjenia. De føderale styrkene gjenerobret den tsjetsjenske hovedstaden Groznyj våren 2000 og satte Tsjetsjenia under direkte styre fra Moskva. Kamphandlingene fortsatte i varierende omfang, men nå mer som en lavintensiv geriljakrig.

2.2 TSJETSJENISERINGSPROSESSEN

Som resultat av en folkeavstemning i mars 2003 ble det vedtatt en ny grunnlov. Denne innebar en fortsatt tilknytning for Tsjetsjenia til Den russiske føderasjon, men gav Tsjetsjenia stor grad av autonomi. I etterkant av folkeavstemningen i 2003 ble det avholdt eget presidentvalg, og den tsjetsjenske muftien og Moskva-lojale Akhmed-hadij Kadyrov ble valgt til president. Dette innledet den såkalte tsjetsjeniseringsprosessen i Tsjetsjenia, det vil si at den politiske makten ble overført til Moskva-lojale tsjetsjenere. Akhmed Kadyrov ble drept i et bombeattentat i Groznyj i 2004 og etter en periode med tsjetsjeneren Alu Alkhanov ved makten, ble tidligere president Akhmed Karyovs sønn, Ramzan Kadyrov, innsatt som president våren 2007. Kadyrov har sittet som president siden, og fikk våren 2011 fornyet sin periode ytterligere (Ivanov 2011).³

Oppsummert var situasjonen i Tsjetsjenia tidligere en konflikt mellom to hovedaktører: den russiske føderale hæren på den ene siden og tsjetsjenske opprørere på den andre. Dette bildet har endret seg de senere år, og konflikten står i dag mellom pro-føderale tsjetsjenske myndigheter og tsjetsjenske opprørere. Det har blitt en intern konflikt mellom tsjetsjenere, samtidig som Russland fremdeles er opprørernes hovedfiende. Kadyrov-regimet er fiende først og fremst i kraft av å være medløper.

På få år har Ramzan Kadyrov rukket å bli Tsjetsjenias sterke mann. Han har gjenoppbygget store deler av Tsjetsjenia ved hjelp av føderale midler, og sørger for at delrepublikken i dag er relativt fredelig. Dette er føderale myndigheter i Moskva tilfreds med. Men den økende stabiliteten i republikken er i stor grad oppnådd ved bruk av tvangsmakt og utstrakt bruk av vold fra myndighetenes side. Det slås hardt ned på all form for opposisjon og kritikk av myndighetene. Befolkningen er krigstrøtt og fornøyd med at det er roligere forhold, samtidig som det rapporteres om frykt i befolkningen.

² Den ingusjetiske befolkningen ble også deportert til Sentral-Asia. I 1957 besluttet Sovjets øverste leder Nikita Khrusjtsjov at de fikk returnere til Tsjetsjenia og Ingusjetia.

³ Både Akhmed Kadyrov og sønnen Ramzan støttet tsjetsjenske opprørere under den første tsjetsjenske krigen.

Ramzan Kadyrov kan på mange måter sies å ha gjort Tsjetsjenia mer uavhengig av Moskva enn det noen gang har vært, også ideologisk og kulturelt. Han har blant annet kontroll over egne sikkerhetsstrukturer og har innført lover med utgangspunkt i sharia, herunder forbud mot alkohol deler av døgnet og pålegg om at kvinner må bære hodeplagg på offentlige steder. Han innfører med andre ord "egne lover" i Tsjetsjenia, som til tider står i strid med russiske lover.⁴ Kadyrov fører Tsjetsjenia i en mer islamsk retning enn det tidligere har vært, basert på *sufi*-skolen innenfor sunni-islam.⁵ Flere mener en slik islamisering av samfunnet er en måte for Kadyrov å øke sin innflytelse på, men også en "metode" for å imøtegå radikale islamske opprørere og demme opp for rekruttering til opprørerne. Kadyrovs politiske strategi synes først og fremst å være å kreve stadig mer autonomi for Tsjetsjenia, men uten å kreve formell status som selvstendig stat.

2.2.1 Tsjetsjenske opprørere

Som nevnt over er dagens konflikt i Tsjetsjenia en konflikt mellom tsjetsjenske myndigheter, lojale mot russiske føderale myndigheter, og tsjetsjenske opprørere. Dagens tsjetsjenske opprørere fører ikke lenger en kamp for politisk selvstendighet for Tsjetsjenia. Gradvis utover på 2000-tallet har konflikten blitt radikalisert, og den drives nå først og fremst ut fra målsetningen om å etablere en pan-kaukasisk islamsk stat basert på sharia-lover, også kalt det Kaukasiske emiratet (Fuller 2007).

Motstandskampen er således ikke lenger kun isolert til Tsjetsjenia, men foregår også i andre Nord-kaukasiske delrepublikker.⁶ Til tross for at opprørerne er organisert under en felles "fane", det Kaukasiske emiratet, med mer eller mindre samme målsetning, synes likevel opprørerne i hver delrepublikk, eller "sektor", å føre sin kamp mot lokale myndigheter og russisk "okkupasjon" (al-Shisani, intervju oktober 2010) (for mer informasjon om opprørere i Tsjetsjenia, se del 4.1).

3. UTVIKLINGEN AV SIKKERHETSSITUASJONEN

3.1 ANTALL VOLDSHENDELSER OG DREPTE FRA 2004 OG FREM TIL I DAG

Den generelle sikkerhetssituasjonen i Tsjetsjenia har forbedret seg de senere årene. Ramzan Kadyrovs militære kontroll, i kombinasjon med en svekket opprørsbevegelse og en krigstrøtt befolkning, pekes på som sannsynlige forklaringer på den forbedrede situasjonen.

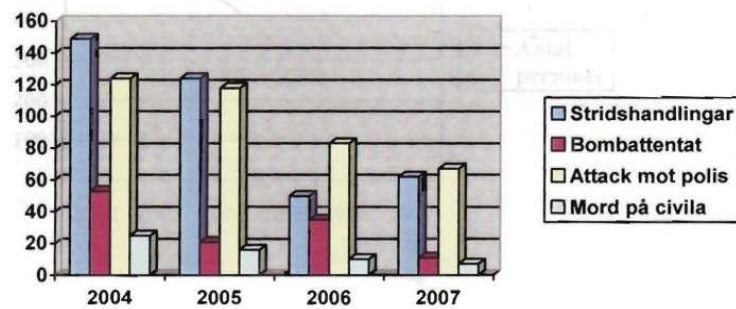
Statistikk fra UN Department of Safety and Security (UNDSS) viser en jevn nedgang i antall strids- og voldshandlinger i perioden 2004 til 2007:

⁴ Alkoholforbudet i Tsjetsjenia er fundert i Russlands lov av 1995 om statlig regulering av produksjon og omsetning av etylsprit, alkohol- og spritinnholdende produkter, som gir føderasjonens subjekter rett til å fastsette ytterligere tidsbegrensinger (diplomatkilde, juni 2012).

⁵ I motsetning til opprørerne som i dag i stor grad tilhører *salafi*-retningen innen sunni-islam.

⁶ Opprørere er spesielt aktive i Dagestan og i Ingusjetia. I løpet av 2010 tiltok opprørsvirksomhet også i delrepublikken Kabardino-Balkaria.

Statistik från UNDSS avseende säkerhetsincidenter i Tjetjenien

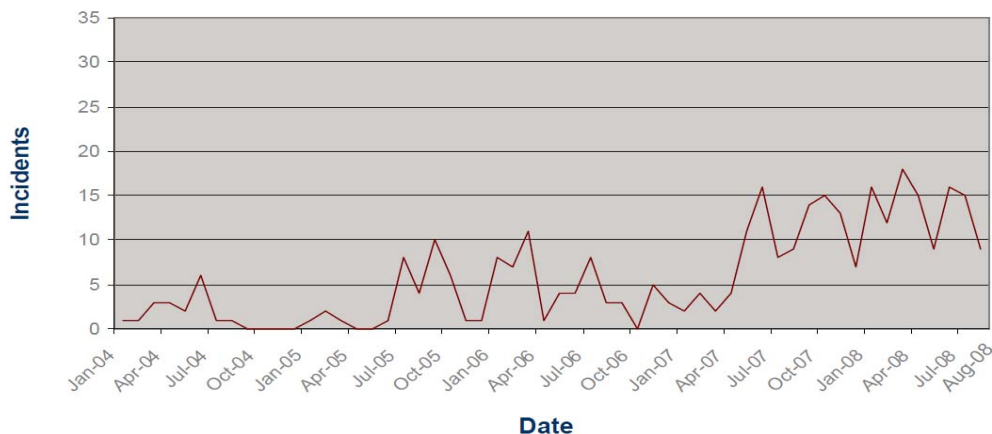

UNDSS (som gjengitt i Migrationsverket 2008)

Som det fremgår av tabellen over, var den største nedgangen i voldshandlingene mellom 2005 og 2006. Føderale styrkers etter hvert mindre aktive rolle i bekjempelsen av opprørere, Kadyrovs økte kontroll og ikke minst opprørernes svekkede posisjon, spesielt etter drapene på opprørslederne Aslan Maskhadov (i 2005) og Sjamil Basajev (i 2006), blir nevnt som årsaker til nedgangen.

Man så imidlertid en økning i antall voldshendelser⁷ i Tsjetsjenia i perioden 2007-2008. Grafen under illustrerer dette. En styrket opprørsbevegelse med jevn rekruttering av opprørere, kombinert med et press fra føderale myndigheter for å få pågrepet flest mulige opprørere, blir vist til som forklaringer på økningen i volden. Som grafen under viser, tiltar volden vanligvis i månedene april til oktober, som følge av at opprørerne intensiverer sine aksjoner i sommerhalvåret.

Violent Incidents in Chechnya January 2004 – August 2008

Center for Strategic and International Studies (CSIS 2008)

I 2009 var det en ytterligere økning i antall voldshendelser, sammenlignet med 2008. I 2008 var det ifølge en rapport fra Center for Strategic and International Studies (CSIS) (Mendelson, Malarkey & Moore 2010) like i overkant av 200 voldsepisoder⁸

⁷ Med "voldshendelser" menes voldsaksjoner begått av opprørere, men også spesialoperasjoner i regi av politi- og sikkerhetsorganer mot opprørsgrupper.

⁸ CSIS' definisjon på voldshendelser/episoder omfatter bortføringer av sivile og militære, bomber (også udetonerte), likvideringer av sivile og militære, angrep begått av opprørere, politi eller militære operasjoner mot opprørere, våpenfunn og ødeleggelse av eiendom begått av opprørere. CSIS bruker først og fremst hendelser

i Tsjetsjenia, mens det i 2009 var rett i underkant av 300. Hva gjelder 2010, foreligger det ikke tall fra CSIS som dekker hele året. Nyhetstjenesten Kavkazkij-uzel (2011) opplyser at i løpet av hele 2010 inntraff det 37 eksplosjoner og terrorhandlinger i Tsjetsjenia. Det er ikke helt på det rene hva som ligger i begrepet "terrorhandlinger", men det fremstår uansett som Kavkazkij-uzels definisjon på voldshendelser ("eksplosjoner og terrorhandlinger") er en del snevrere enn den CSIS opererer med (CSIS inkluderer blant annet bortføringer og våpenfunn i sin definisjon). Dette kan delvis forklare hvorfor tallet er såpass mye lavere enn hva CSIS rapporterte for 2009. Uavhengig av dette, sank antallet voldshendelser i 2010 sammenlignet med 2009.

Tall for 2011, 2012 og 2013 indikerer en ytterligere nedgang i antall voldshendelser. Nyhetstjenesten Kavkazkij-uzel (2012b) rapporterte for året 2011 om 26 eksplosjoner og terrorhandlinger i Tsjetsjenia.⁹ For 2012 rapporterte Kavkazkij-uzel (2013d) om åtte eksplosjoner, hvorav to var såkalte simultane selvmordsbomber.

Som følge av krigene på 1990- og 2000-tallet var Tsjetsjenia lenge det mest voldsutsatte området i Nord-Kaukasus. Dette er ikke lenger tilfellet. Antall voldshendelser har økt kraftig i andre deler av Nord-Kaukasus, slik som i Dagestan, Ingusjetia og Kabardino-Balkaria, de siste fem til ti årene.

Nedenfor følger en oversikt over tall hentet fra Kavkazkij-uzel over ofre i de ulike delrepublikkene i Nord-Kaukasus i 2010, 2011 og 2012. Tallene inkluderer drepte og sårede opprørere, representanter for politi- og sikkerhetsstyrker og sivile.

Tabell 1:

	2010		2011		2012	
	Drepte	Sårede	Drepte	Sårede	Drepte	Sårede
Dagestan	378	307	413	411	405	290
Ingusjetia	134	192	70	38	84	83
Tsjetsjenia	127	123	95	106	82	92
Kabardino-Balkaria	79	82	129	44	107	49

Kavkazkij-uzel (2011; 2012b; 2013a; 2013b; 2013c; 2013d)

De siste tre årene har Dagestan hatt det høyeste antallet ofre (det gjelder også tidligere år), mens Ingusjetia og Tsjetsjenia (og Kabardino-Balkaria i 2011) veksler mellom å ha det nest høyeste antallet ofre. Det er viktig å se disse tallene i forhold til delrepublikkenes folketall og geografiske utstrekning. For eksempel har Ingusjetia, med omtrent like mange drepte som Tsjetsjenia, under halvparten så mange innbyggere som Tsjetsjenia. I tillegg er Tsjetsjenia omtrent fem ganger så stort som

rapportert av nyhetstjenesten Kavkazkij-uzel som grunnlag for sine tall. Når CSIS begrunner bruken av nyhetstjenesten Kavkazkij-uzel, viser de til at rapporteringer fra dette nyhetstjenesten av en rekke kilder omtales som grundige og pålitelige (CSIS 2008).

⁹ Tallene til Kavkazkij-uzel over voldshendelser og antall drepte og sårede er basert på egen informasjonsinnhenting og på åpne kilder.

Ingusjetia. Dagestan med flest antall ofre er over dobbelt så stort som Tsjetsjenia og har nesten tre ganger så mange innbyggere.¹⁰

3.1.1 Antall sivile ofre

Nyhetstjenesten Kavkazkij-uzel rapporterte om tre drepte sivile for hele 2010, mens 30 ble såret. For 2011 ble det rapportert om tolv drepte sivile og ni sårede (Kavkazkij-uzel 2012b). For 2012 ble det rapportert om én drept og syv skadde sivile (Kavkazkij-uzel 2013b). Når det gjelder tall på drepte sivile er det mulig at tallene kan være noe høyere. Det rapporteres om tilfeller der myndighetene opplyser at den drepte er opprører, mens slektningene til den drepte opplyser at vedkommende ikke har hatt noen forbindelser til opprørerne.

Sivile skades og omkommer også som følge av at de trækker på landminer som ligger igjen etter krigene. Tallene på disse vises ikke i Kavkazkij-uzels statistikk. Under begge krigene ble områder av Tsjetsjenia minelagt. Ifølge tall fra det tsjetsjenske departementet for krisehåndtering (som sitert i Ibragimov 2012b) har mer enn 3000 lokale innbyggere blitt utsatt for mineulykker de siste 15 årene, hvorav 800 av dem var barn. Av de 3000, skal 700 ha blitt drept. I henhold til det tsjetsjenske landbruksdepartementet er det behov for å fjerne miner fra nær 14 000 hektar med land. Det har over flere år pågått arbeid for å rydde territoriet for miner, og i mars 2012 ble det satt i gang et større prosjekt i regi av mineryddere fra det russiske forsvarsdepartementet. Distriktene det ble fokusert på var Kurtsjaloj (nær landsbyen Mairtup), Urus-Martan (nær landsbyen Alkhan-Jurt) og i Shali (jordbruksområder rundt landsbyen Tsjiri-Jurt) (RIA Novosti 2010b; Ibragimov 2012b).

3.2 FORSKJELLER MELLOM NORD OG SØR

Tsjetsjenia er et lite område, og dekker drøye 19 000 kvadratkilometer. Det kan synes noe kunstig å skille mellom ulike grader av sikkerhet i delrepublikken på grunn av dens begrensede geografiske område. På generelt grunnlag kan det imidlertid sies at områdene i nord har vært roligere enn områdene i sør. Områdene i nord, på grensen mot Stavropol Krai (Shelkovskij-, Naderetsjnyj- og Naurskijdistriktene), ble under begge krigene spart for det meste av bombing, mens områdene sørover har vært rammet av krigshandlinger (representant for russisk menneskerettighetsorganisasjon, e-post september 2010). Fjellområdene i sør, mot grensen til Dagestan og Georgia, har særlig under den andre tsjetsjenske krigen vært tilholdssted for opprørerne. Politi- og sikkerhetsstyrker har derfor særlig fokusert på disse områdene i jakten på opprørere (Umarova 2007).

3.3 BORTFØRINGER OG FORSVINNINGER

Forsvinninger og bortføringer¹¹ av sivile har vært utbredt under begge de tsjetsjenske krigene. Anslagsvis 3-5000 mennesker er forsvunnet i Tsjetsjenia siden 1999, ifølge den russiske menneskerettighetsorganisasjonen Memorial.

¹⁰ Befolkningstallet i de ulike delrepublikkene etter den siste folketellingen i 2010 er som følger: Ingusjetia 412 529, Tsjetsjenia 1 268 989, Dagestan 2 910 249, Kabardino-Balkaria 859 939.

¹¹ Med bortføring menes at en person blir pågrepet og holdt isolert, uten at nærmeste pårørende får informasjon om hvor personen befinner seg.

Memorial, som har vært til stede og observert situasjonen i Tsjetsjenia siden 2002, har ført statistikk over antall bortføringer og drepte personer rapportert til organisasjonen. Tallene fremgår av tabell 2 nedenfor. Memorial har kun monitorert 25-30 % av Tsjetsjenia, og organisasjonen selv mener at for å få realistiske tall må de ganges med to til fire (Memorial 2010, s. 44). Høsten 2009 stengte Memorial sine kontorer i en periode, hvilket gjorde at organisasjonen kun fikk registrert skriftlige henvendelser (Memorial 2010, s. 47).¹² Organisasjonen mener også at den tsjetsjenske befolkningen de senere år har blitt mer tilbakeholdne med å rapportere til dem om overgrep, som følge av frykt for represalier. Dette, i kombinasjon med at de kun dekker deler av Tsjetsjenia, gjør ifølge organisasjonen at tallene bare dekker ”toppen av isfjellet” (Memorial 2010; Memorial u.å.). Tabellen inneholder ikke tall for 2012. Ifølge leder av Civic Assistance Committee og styremedlem av Memorial, Svetlana Gannushkina (som sitert av diplomatkilde, e-post desember 2012), fører ikke lenger Memorial statistikk over bortføringer og drepte personer i Tsjetsjenia. Under de nåværende forholdene i Tsjetsjenia, vil ikke tallene være representative.

Organisasjonen beskriver 2002 som året med flest bortføringer og påfølgende forsvinninger, og mener at føderale styrker sendt til Tsjetsjenia stod bak de fleste av disse hendelsene, blant annet som følge av hyppige såkalte utrenskningsaksjoner¹³.

Tabell 2:

År	Antall bortføringer	Løslatt/løslatt mot løsepenger	Funnet drept	Forsvunnet	Funnet i varetekt
2002	544	91	81	372	-
2003	498	158	52	288	-
2004	450	213	26	203	8
2005	323	155	25	128	15
2006	187	94	11	63	19
2007	35	23	1	9	2
2008	42	21	4	12	5
2009	93	60	10	19	4
2010	27	8	-	8	11
2011	14	7	4	3	

Memorial 2010, s. 46; Memorial u.å.

Tabellen (Memorial 2010, s. 46; Memorial u.å.) viser at antall bortføringer sank kraftig fra 2005/06, og spesielt i 2007. Dette kan sees i sammenheng med nedgangen i antall voldshendelser som man så i samme periode. Ifølge Memorial (2010, s. 46) var nedgangen et resultat av en styrt prosess fra tsjetsjenske myndigheter, der Ramzan Kadyrov gav sikkerhetsstyrker ordre om at praksis med bortføringer skulle opphøre.

¹² Kontoret ble stengt som en følge av at Natasha Estemirova, menneskerettighetsaktivist og ansatt i Memorial i Tsjetsjenia, ble drept sommeren 2009. Flere andre ansatte i Memorial ble truet i tiden etter drapet på Estemirova.

¹³ Aksjoner der hele landsbyer ble avstengt og gjennomført dør-til-dør aksjoner på jakt etter opprørsoldater.

Fra 2008 økte imidlertid antallet bortføringer igjen. Tallet fordoblet seg fra 2008 til 2009. Dette sees i sammenheng med økningen i antall voldshendelser i samme periode som følge av en offensiv opprørsbevegelse og aktiv respons fra myndighetene. Tall for 2009 viser at mange av de bortførte ble løslatt. Ifølge Memorial (2010, s. 47) var bortføringer med påfølgende tortur og advarsler en måte for myndighetene å advare mot følgene av opprørsvirksomhet og å spre frykt i befolkningen.

Selv med en fordobling av antallet bortføringer i 2009, var tallene for 2009 likevel langt lavere enn tallene for de enkeltvise årene i perioden 2002-2006.

Informasjon fra flere kilder Landinfo har snakket med samt rapporteringer fra Memorial og i nyhetsmeldinger tyder på at bortføringer fortsatt forekommer. I juni 2012 rapporterte Memorial (2012a) om en bortføring som fant sted 18. juni i landsbyen Jandi i Atsjkhozj Martan. Omkring 20 væpnede menn stormet huset til Adlan Salamovitsj Galaev og tok ham med seg. Ved kontakt med politiet i dagene som fulgte fikk ikke slektningene til Galaev vite hvor han befant seg, men at han var mistenkt for å bistå opprørere. 22. november 2012 rapporterte Memorial (2012b) om bortføringen av en person ved navn Aslan Ismailov Ruslanovitsj. Bortføringen skal ha skjedd 16. november på en byggeplass i bydelen Oktjabr (Oktober) i Groznyj der vedkommende jobbet. Ifølge vitner skal Aslan ha blitt ført bort av ukjente personer. Per 22. november skal ikke familien ha fått vite noe om hvor han befant seg. I januar 2013 rapporterte Memorial om et støtte antall bortføringer i landsbyen Assinovskaya i Sunzha-distriktet i Tsjetsjenia i perioden fra oktober til desember 2012. Pågripelsene skal ha blitt etterfulgt av avhør med bruk av tortur og mishandling. Nyhetstjenesten Kavkazkij-uzel har også rapportert om en rekke pågripelser i Assinovskaya i dette tidsrommet som følge av mistanke om opprørstilholdighet. Til sammen antas det at så mange som 20-30 personer har blitt pågrepet fra dette området i denne perioden. En del skal ha blitt løslatt. Man vet lite konkret om de ulike tilfellene ettersom pårørende enten ikke tør å henvende seg til menneskerettighetsorganisasjoner av frykt for reaksjoner fra myndighetene, eller at de ikke gir organisasjonene lov til å offentliggjøre informasjon.

European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT 2013) besøkte offisielle anholdelsessteder og varetektsfengsler i Tsjetsjenia (og Dagestan) på en reise til regionen i april/mai 2011. De intervjuet også flere varetektsfengslede. I rapporten beskrives et par tilfeller¹⁴ fra Tsjetsjenia (fra 2010 og 2011) der de aktuelle personene ble pågrepet og ført til steder de ikke kunne identifisere (i ett av tilfellene dreide det seg om et privat hus), for så å bli mishandlet (slag og elektrisitet ble brukt). Etter noen dager ble de ført til lovlige anholdelsessteder. Disse eksemplene stemmer overens med tidligere informasjon Landinfo har fått om at personer pågripes, føres til et uoffisielt anholdelsessted, utsettes for mishandling for å presse frem en tilståelse, for deretter å bli ført til et lovlig anholdelsessted (midlertidig anholdelse (IVS) eller satt i varetekt (SIZO)).¹⁵ Flere kilder Landinfo intervjuet i Moskva i november 2012, var av den oppfatning at disse ulovlige anholdelsesstedene trolig er lokalene til ulike

¹⁴ Dette er bare et utvalg av personer som delegasjonen snakket med.

¹⁵ Se Temanotat Tsjetsjenia: Tsjetsjenske myndigheters reaksjoner mot opprørere og personer som bistår opprørere (Landinfo 2012c, s. 10).

sikkerhetsstrukturer, som etter loven ikke har rett til å holde eller avhøre personer, men kun pågripe i kraft av å være organer som overholder samfunnsorden. Organer som ble nevnt som trolig holder personer ulovlig var OMON, PPSM-2, Neftepolk (Milashina, møte i Moskva november 2012; Inter-regional Committee Against Torture, møte i Moskva november 2012; Memorial, møte i Moskva november 2012).

3.4 HEVN OG BLODHEVN – VOLDSSPIRAL

Det har vært utstrakt bruk av vold i Tsjetsjenia, mer eller mindre siden begynnelsen av 1990-tallet. Som følge av konfliktene har svært mange på begge sider av konflikten mistet familiemedlemmer. Mange har opplevd at de selv eller familiemedlemmer har blitt bortført. Mange har mye å hevne etter år med konflikt. Som følge av at familiesamhold er sterkt, blodhevnstradisjonen er intakt og at folk har liten tillit til rettsapparatet, tar mange loven i egne hender. Hvilke situasjoner som er resultat av tradisjonell blodhevn og hvilke situasjoner som er ordinære hevnaksjoner er imidlertid vanskelig å vite.¹⁶

I et samfunn preget av vold over såpass mange år er i tillegg terskelen for å ta i bruk vold lav. De fleste unge har vokst opp med krig og konflikt. Totalt sett bidrar dette til en voldsspiral i det tsjetsjenske samfunnet.

Høy grad av våpentetthet er et ytterligere moment som bidrar til voldskulturen. Uavhengig av yrke eier mange mennesker i Tsjetsjenia våpen. Det sees våpen mange steder - i hjemmene, på gaten og i biler (Laurén 2009, s. 42).

4. OPPRØRSBEVEGELSEN OG ORDENSSTYRKENE

4.1 OPPRØRSBEVEGELSEN

4.1.1 Ideologi

Opprørerne i Tsjetsjenia har i all hovedsak beveget seg bort fra tanken om et politisk selvstendig Tsjetsjenia, til å kjempe for opprettelsen av et sharia-styrt område på tvers av de Nord-kaukasiske delrepublikkene – det Kaukasiske emiratet¹⁷ (Yarlykapov 2007). Det er fremdeles ”løsrivelse” fra Russland (den ”vantro okkupanten”) som er målet, men innenfor en større geografisk og religiøs kontekst enn under første krig og tidlig fase av andre krig.

De aller fleste muslimer i Nord-Kaukasus tilhører *sufi*-retningen innenfor sunni-islam, som kort sagt betegnes som en blanding av religion og tradisjoner. Dagens opprørere i Nord-Kaukasus bekjenner seg i hovedsak til *salafi*-retningen innenfor sunni-islam. På generelt grunnlag kan salafistene sies å dyrke den ”rene” form for islam slik den ble praktisert på profeten Mohammeds tid. De Nord-kaukasiske

¹⁶ For mer informasjon om bruk av blodhevn, se Temanotat Tsjetsjenia: Bruken av blodhevn (Landinfo 2010a).

¹⁷ Emiratet er ikke en reell statsdannelse.

salafistene ønsker å rengjøre islam for lokale tradisjoner og hedenske innslag (Akaev 2010).¹⁸

De Nord-kaukasiske opprørerne kan betegnes som salafist-jihadister, det vil si at de gjør opprør med bruk av væpnet makt. Samtidig befinner det seg en del salafister i Nord-Kaukasus, spesielt i Dagestan, som ikke deltar i, eller støtter, opprørsbevegelsen.¹⁹ Slike såkalte fredelige, tradisjonelle salafister er heller ikke nødvendigvis i opposisjon til den russiske staten (Al-Shishani, møte mars 2011; Markedonov 2010b).

Det kan virke som det varierer hvor skolerte opprørerne er i islam. Mange lar seg verve til opprørsbevegelsen som følge av hevnmotiver og opposisjon mot de sittende myndighetene og har derfor begrenset religiøs kunnskap. Ifølge den russiske forskeren Sergey Markedonov (2010b) fremstår ikke emiratets leder, Doku Umarov, som spesielt skolert, mens kjente "ideologer" blant opprørerne som Said Buryatsky (død 2010) og Anzor Astemirov (død 2010) var eksempler på det motsatte. Det legges uansett til grunn at flere opprørere i dag lar seg verve som følge av religiøse årsaker enn ved begynnelsen av andre krig i 1999. Stadig flere unge fra regionen drar til islamske studieinstitusjoner i ulike deler av Midtøsten. Ikke alle disse blir jihadister, men det antas at det er en viss rekruttering fra disse miljøene (Vatchagaev 2012d).

4.1.2 Organisering

Det Kaukasiske emiratet kan sies å være en slags paraplyorganisasjon for opprørere i de ulike delrepublikkene i Nord-Kaukasus. De tsjetsjenske opprørerne har siden 2007 vært underlagt det Kaukasiske emiratet, som følge av at daværende leder for opprørsbevegelsen i Tsjetsjenia, Doku Umarov, i en kunngjøring i oktober 2007 formelt oppløste *Ichkeria* og fjernet de politisk-geografiske grensene til delrepublikkene i Nord-Kaukasus.²⁰ Han erklærte samtidig opprettelsen av det Kaukasiske emiratet.

Emiratets struktur er organisert slik at lederen, eller *emiren*, befinner seg øverst i hierarkiet. Siden 2007 har lederen vært Doku Umarov, opprinnelig opprørsleder for den tsjetsjenske opprørsbevegelsen og sufist fra brorskapet Kadiria (Vatchagaev 2006). Under lederen sitter en nestleder, *naib*. Den tredje høyest rangerte posisjonen i emiratet er *qadien*, som er den øverste dommeren for sharia-domstolen. Under lederskapet ligger det rådgivende organet, *Majlis al-Shura*. Lederne for opprørerne i de ulike delrepublikkene sitter i dette rådet. Under shuraen ligger ulike komiteer: den

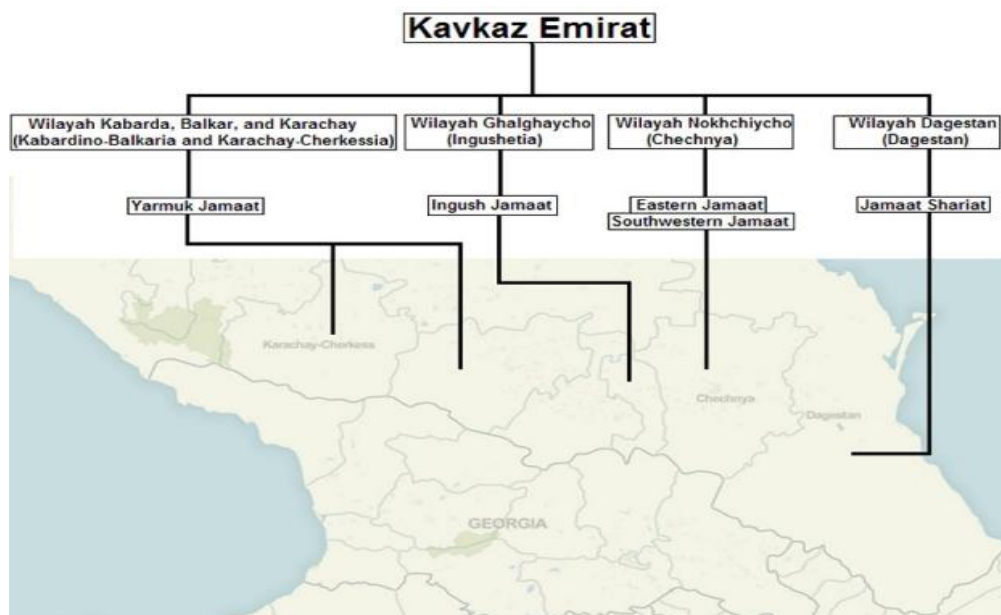
¹⁸ I russisk massemedia og blant myndigheter blir salafistene ofte referert til som *wahhabi*. Ordet *al-Wahhabiya* kommer fra Muhammad ibn al-Wahhab, grunnleggeren av en konservativ gren i islam, som levde i Saudi-Arabia på 1700-tallet. Hans religiøse lære ble senere den saudiarabiske statens offisielle religiøse ideologi. Hans tilhengere omtalte seg selv ikke som wahhabister, men som "de som følger forgjengerne", eller salafister (Markedonov 2010b).

¹⁹ Etter Sovjetunionens sammenbrudd så man i flere områder en fremvekst av islam, også mer konservativ islam. Den tsjetsjenske forskeren Vakhit Kh. Akaev mener man fikk et ideologisk vakuum etter Sovjetunionens oppløsning, som blant annet ble fylt med religion, også ekstreme strømninger (Akaev 2010).

²⁰ Ideen om en "pan-Kaukasisk front", skal opprinnelig ha tilhørt den tsjetsjenske krigsherren Sjamil Basayev (Jane's World Insurgency and Terrorism 2012).

militære komiteen, den juridiske komiteen og pressekomiteen (Vatchagaev 2010a; al-Shishani, møte oktober 2010; Jane's World Insurgency and Terrorism 2012).

Organisatorisk og militært er emiratet inndelt i ulike fronter/provinser, eller *vilayats* (arabisk: provins) som i all hovedsak korresponderer med de politisk-administrative grensene i regionen: Vilayat Dagestan, Vilayat Nokhchicho (Tsjetsjenia eller Ichkeria), Vilayat Ghalghaycho (Ingusjetia og Nord-Ossetia), Vilayat Kabarda, Balkaria og Karachay og Vilayat Nogai²¹ (Hahn 2010; Jane's World Insurgency and Terrorism 2012, s. 6).

(Illustrasjon av Matthew Henman i Jane's World Insurgency and Terrorism 2012, s. 6)

Til tross for emiratets "sentraliserte" struktur, synes opprørerne i de ulike delrepublikkene å være mer eller mindre løsrevet fra hverandre. Den geografiske inndelingen, samt det store antallet sikkerhetsstyrker i regionen, gjør det vanskelig for lederne av de ulike frontene å møtes. Faren for å bli oppdaget av sikkerhetsstyrker gjør også at opprørerne i mindre grad krysser republikkgrensene (internasjonal organisasjon B, møte Moskva november 2012). Emiratet fungerer mer som et nettverk, der de individuelle vilayatene/gruppene innenfor foretar operasjoner uten å konsultere oppover i systemet. Ansvar for aksjoner kringkastes enten av den enkelte vilayat eller gjennom felles kringkastere, slik som emiratets "offisielle" nettsted *Kavkaz center*. Trolig er emiratets ledelse lite direkte involvert i mindre lokale aksjoner, mens det i større aksjoner, slik som bombeaksjonen på Domodedovo-flyplassen i Moskva, ikke kan sees bort fra at det er større grad av sentral koordinering (Jane's World Insurgency and Terrorism 2012, s. 21; al-Shishani, møte oktober 2010).

²¹ Vilayat Nogai består av opprørere av etniske nogaier, som opprinnelig er et tyrkisk folkeslag. I Sør-Russland bor det nogaier i nordlige deler av Dagestan, Stavropol Krai, Karachay-Cherkessia og Astrakhan. Nogai-opprørerne holder til i nordlige deler av Tsjetsjenia, på grensen til Stavropol Krai (Wikipedia 2013; Jane's World Insurgency and Terrorism 2012).

Vilayat Nokhchicho (Den tsjetsjenske provinsen) er delt opp i to militære sektorer: en vestlig og en østlig sektor.²² Den vestlige sektoren omfatter (under-)sektorene Atsjkhoj-Martan, Urus-Martan, Shatoi, Itum-Kale, Sunzha og ledes av Aslan Butukaev (alias Emir Khamzat). Den østlige sektoren omfatter (under-)sektorene Kurchaloi, Gudermes og Vedenov og ble frem til januar 2013 ledet av Hussein Gakaev. Hussein Gakaev og hans bror Muslim ble drept i en spesialoperasjon i januar 2013 (Jane's World Insurgency and Terrorism 2012, s. 16; Vatchagaev 2012b; Leahy 2011; RFE/RL 2013a). Lederne for de ulike "over og under"-sektorene bruker også tittelen *emir*.

I litteraturen om tsjetsjenske (og Nord-kaukasiske) opprørere blir det ofte vist til at de er organisert i *jamat*. *Jamat* betyr "gruppe" på arabisk. I et islamsk samfunn vil *jamat* i sin opprinnelige betydning omfatte en gruppe av muslimer i en landsby eller område, gruppert rundt en moské (Vatchagaev 2005; Yarlykapov 2007). En såkalt militant *jamat* kan være en regional samling av opprørsgrupper, som ledes av en *emir*. Disse *jamatene* vil igjen kunne inneholde flere mindre grupper (*jamater*) av opprørere, som ledes av lokale *emirer* (Vatchagaev 2006; Yarlykapov 2007; McGregor 2006; Al-Shishani, møte mars 2011). En *vilayat* (provins), for eksempel Vilayat Dagestan, vil med andre ord bestå av flere *jamater*, dvs. opprørsgrupper.

Det har med jevne mellomrom vært uenighet og interne stridigheter i den tsjetsjenske opprørsbevegelsen, senest i 2010 da flere tsjetsjenske opprørsledere trakk tilbake sin troskapsed til Doku Umarov.²³ Det er ulike teorier om hvorfor splittelsen oppstod. En av teoriene er at det var uenighet mellom emiratets ledelse og de tsjetsjenske utbryterne om den politiske og religiøse profilen til emiratet. Umarov ser som nevnt for seg et pan-kaukasiske emirat, og har også adoptert en jihadistisk retorikk de senere år. Tsjetsjenske opprørere synes på sin side å ha sett mer nasjonalt på konflikten og blir beskrevet som mer ideologisk og religiøst moderate (Jamestown 2010b; Jane's Islamic Affairs Analyst 2010; Vatchagaev 2010c). En annen teori var at det hele fulgte av misnøye med Umarovs ledelse i emiratet. Utbryterne skal ved flere anledninger ha vist til at Umarov ikke konsulterte det rådgivende organet, Maijlis al-Shura, ved viktige beslutninger. Utbryterne skal ha ønsket å erstatte Umarov, også for å styrke den stadig svakere stillingen til den tsjetsjenske opprørsgrenen innenfor emiratet (RFE/RL 2010a; Jamestown 2010a; Norges ambassade i Russland 2011). Utbrytergruppen og Umarov/emiratet ble imidlertid gjenforent igjen sommeren 2011 (Leahy 2011).

4.1.3 Finansiering og støtte

Det finnes lite verifiserbar informasjon om hvor opprørerne i Nord-Kaukasus får sin finansiering fra. Russiske myndigheter har særlig tidligere hevdet at det Kaukasiske emiratet får en del av sin finansiering fra utlandet og viser i den forbindelse ofte til

²² Det var frem til sommer/høsten 2011 tre militære fronter: en vestlig, en sørvestlig og en østlig. Kort tid etter gjenforening av lederskapet Vilayat Nokhchicho (Tsjetsjenia) ble den sørvestlige og østlige fronten nedlagt og erstattet av en vestlig og en østlig militær sektor (Jane's World Insurgency and Terrorism 2012, s. 16; Vatchagaev 2012b; Leahy 2011).

²³ Utbrytergruppen utropte Hussein Gakaev som leder (*emir*) av den tsjetsjenske opprørsbevegelsen, mens Tarkhan Gaziyeu ble utnevnt som nestleder. Aslanbek Vadalov, som tidligere satt som Umarovs nestkommanderende, og den arabiske Mukhannad (ble drept i 2011), er andre kjente navn blant utbryterne (Jamestown Foundation 2010b; Jane's Islamic Affairs Analyst 2010).

al-Qaida. Flere kilder mener at emiratet i all hovedsak er selvfinansierende og at brorparten av inntektene stammer fra aktiviteter i Nord-Kaukasus. Hovedinntektskilden er antageligvis fra diverse kriminell aktivitet i regionen, slik som pengeutpressing av lokale forretningsmenn og andre sivile under påskudd av at det er en "jihad-skatt" (Janes's World Insurgency and Terrorism 2012, s. 22; CG 2012, s. 17). Ifølge CG (2012, s. 17) opplyser forretningsmenn og politikere i Dagestan at de mottar minnepinner med videoer der det kreves penger innen en gitt dato. Attentater mot personer som nekter å betale har blitt mer vanlig. Landinfo har ikke kunnskap om hvor utbredt slik utpressing er i Tsjetsjenia.

En rekke kilder opplyser at opprørerne i Tsjetsjenia fremdeles mottar støtte fra lokalbefolkningen og fra nettverk i lokalmiljøet. Tidligere, da tsjetsjenske opprøreres uttalte mål var politisk selvstendighet fra Russland, hadde de stor støtte fra den tsjetsjenske befolkningen. Det var svært utbredt at den tsjetsjenske befolkningen støttet opprørerne med mat, medisiner, husly og andre nødvendigheter.

Lokalbefolkningen gir fortsatt såkalt frivillig bistand til opprørere, men i mindre grad enn tidligere. Folk er redde for å bistå siden de vet at de kan bli straffet dersom det skulle komme for en dag (Memorial, møte i november 2011). Ifølge en tsjetsjensk NGO som Landinfo møtte i januar 2011 er det i dag liten grad av frivillig bistand, men dersom opprørere oppsøker hus med spørsmål om mat, vil folk etter all sannsynlighet bistå. En journalist i nyhetstjenesten Kavkazkij-uzel (møte, mai 2011) mente at vanlige folk først og fremst støtter opprørerne moralsk og mer indirekte med tjenester. Det kan innebære å låne bort bilen til noen som vil hjelpe opprørerne, eller sette ut mat til opprørerne. Men journalisten mente lokalbefolkningen med all sannsynlighet også bistår mer direkte, blant annet med finansiell støtte. Ifølge representanten for en internasjonal tenketank (møte i Moskva, november 2011) gir familiemedlemmer til opprørere bistand til slektninger i opprørsbevegelsen. Det er tradisjon for å hjelpe hverandre, spesielt innad i familier.

På spørsmål om tvungen bistand er utbredt i Tsjetsjenia, svarte en representant for Memorial som Landinfo møtte i november 2011, at det er liten grad av direkte tvang. CG skriver i en rapport fra 2012 (s. 25) at opprørere er avhengig av en viss støtte fra lokalbefolkningen for å overleve i fjellene, og at lokalsamfunn gir forsyninger og ly, noen ganger frivillig og noen ganger som følge av frykt. Ifølge flere kilder befinner landsbyboere, særlig i fjellområdene i sør, seg i en vanskelig situasjon. De blir fra tid til annen oppsøkt av bevæpnede opprørere som ber om mat, og tør i slike situasjoner ikke å avslå. En internasjonal organisasjon B som Landinfo møtte i Moskva i november 2012, mente at den hjelper opprørerne i Tsjetsjenia og Ingusjetia i dag mottar, i større grad enn før gis som følge av tvang. Dette har sammenheng med at opprørerne har mistet støtte i befolkningen. Den samme organisasjonen mente at i Dagestan vil opprørerne i mindre grad måtte ty til tvang, som følge av at støtten i befolkningen er større.

Det er flere årsaker til at den brede støtten i befolkningen har blitt mindre. For det første er det færre opprørere i dag enn det var under krigene. For det andre har opprørerne blitt mer fundamentalistiske. Folk identifiserer seg derfor i mindre grad med opprørerne enn de gjorde tidligere, da politisk selvstendighet var den uttalte målsetningen. I tillegg slår tsjetsjenske myndigheter hardt ned på, og straffeforfølger, bistand til opprørere (Landinfo 2012b). På den annen side er opprørsvirksomhet den eneste formen for "organisert" opposisjon i Tsjetsjenia i dag, hvilket forklarer

hvorfor i hvert fall deler av befolkningen fremdeles støtter dem på ulike måter (journalist i Kavkazkij-uzel, møte mai 2011).

4.1.4 Rekruttering og antall

Under krigene utgjorde opprørerne i Tsjetsjenia et bredt lag av befolkningen. Rekrutteringsgrunnlaget har imidlertid blitt smalere med årene, særlig etter hvert som opprørernes målsetning har blitt opprettelsen av et islamsk emirat (Yarlykapov 2007; Vatchagaev 2006). Kilder opplyser at de som rekrutteres stort sett er unge menn, og at de stadig blir yngre, helt ned i 16-17 års alder. Rekrutteringen skjer i hovedsak gjennom bekjentskap og relasjoner til opprørsmedlemmer, men også gjennom opprørernes nettsteder, som det har blitt flere av de siste årene.²⁴ Det er ikke kjent at opprørerne driver særlig grad av tvangsrekruttering (RFE/RL 2011b; Vatchagaev 2012d; al-Shishani, møte mars 2011). Ifølge Crisis Group (CG) (2012, s. 14) drives det rekruttering av unge i miljøer rundt moskeer, universiteter, treningssentre og arbeidsplasser.

Det er sannsynligvis flere årsaker til at unge rekrutteres til opprørsbevegelsen. Den russiske forskeren Sergei Markedonov (2010b) viser til at opprørerne er en blandet gruppe. Noen er dypt religiøse og blir med av den grunn. Andre rekrutteres enten ut fra hevnmotiver (som følge av at slektninger har blitt drept), eller som følge av opposisjon mot utbredt korrupsjon (også i myndighetsapparatet) og mangel på fremtidsutsikter. Ifølge en internasjonal organisasjon A, som Landinfo møtte i Moskva i juni 2009, er det å slutte seg til opprørerne den eneste kanalen for opposisjon i Tsjetsjenia.

En internasjonal organisasjon B, som Landinfo møtte i Moskva i november 2012, mente at de som rekrutteres til den tsjetsjenske opprørsbevegelsen i dag i all hovedsak er lokale innbyggere. Fra ulik litteratur på feltet, er Landinfo kjent med at det tidligere har vært personer fra Midtøsten med i den tsjetsjenske opprørsbevegelsen, slik som opprørslederen Khattab (drept 2002) og Mukhannad (drept 2011). Vatchagaev (2012d) viser til at opprørsbevegelsen ikke nødvendigvis bare består av folk fra rurale strøk, men også av folk fra byene. Det er eksempler på at sønner til personer med høye offentlige stillinger, kjente idrettsutøvere, folk med universitetsutdanning og tidligere ansatte i offentlige stillinger, har latt seg rekruttere.

De aller fleste av de som kjempet for et politisk selvstendig Tsjetsjenia under første krig og i den tidlige fasen av andre krig er ikke lenger en del av dagens opprørsbevegelse. De har enten benyttet seg av amnestier, skiftet side og begynt å jobbe for Kadyrov eller forlatt området. Mange tidligere selvstendighetskjemper har også blitt drept. Landinfo har ikke opplysninger om at det fortsatt er mange krigere som har kjempet siden første krig og tidlig fase av annen krig, men ser fra tid til annen meldinger om at "gamle" krigere, hovedsakelig ledere, er drept. Emir Mukhannad, Sheikh Mansur og Hussein Gakaev (drept i henholdsvis 2011, 2010 og

²⁴ De ulike vilayatene har sine egne nettsteder. Kjente nettsteder er blant annet hunafa.com (ingusjetiske opprøreres nettsted), kavkazcenter.com (det Kaukasiske emiratets felles nettsted), jamaatshariat.com (den dagestanske opprørsgruppen Jamaat Shariats nettsted).

2013) skal være eksempler på personer som kjempet siden første krig eller begynnelsen av andre krig (RFE/RL 2011c; RFE/RL 2011a; Vatchagaev 2011).²⁵

Det er usikkert hvor mange opprørere det er i Tsjetsjenia i dag. Hva gjelder slike tall må en ta forbehold om at begge sider av konflikten har interesse av å enten øke eller minimere tallene. Ifølge den tsjetsjenske presidenten, Kadyrov, er det ca. 50 eller færre opprørere igjen i delrepublikken (Vatchagaev 2012a; Vestnik Kavkaza 2012). Dette tallet har han operert med i flere år. I 2010 mente det føderale sikkerhetsbyrået (FSB) at det var 400-500 opprørere i Tsjetsjenia, mens Innenriksministeriet mente tallet lå på rundt 200 (Ria Novosti 2010a). En internasjonal organisasjon B som Landinfo møtte i Moskva i november 2012 estimerte, på bakgrunn av antall voldshendelser i de ulike delrepublikkene, at antallet opprørere i Nord-Kaukasus kan ligge et sted mellom 1000 og 2000. Den samme organisasjonen mente at antallet opprørere i Tsjetsjenia sannsynligvis er høyere enn 100. Noe mer presist anslag mente organisasjonen det var vanskelig å gi.

Myndighetenes estimer for antall opprørere i Tsjetsjenia (og for emiratet som sådan) er lave, tatt i betraktning at det ifølge myndighetene i 2012 ble drept ca. 40 opprørere i Tsjetsjenia (Kavkazkij-uzel 2013b). På en samling (*shura*) av *emirer* fra undersektorer i den vestlige fronten av Vilayat Nokhichno kunne man telle i overkant av 50 personer (hovedsakelig ledere). Dersom man legger til personer som holdt vakt, samt de som ikke ville la seg avbilde, er tallet høyere. Det er sannsynligvis også en del fotsoldater som ikke var med på bildet (Vatchagaev 2012b).²⁶ Det er uansett på det rene at opprørsbevegelsen er langt mindre og svakere enn under første krig og begynnelsen av andre krig. RFE/RL (2013b) skriver i en kommentar:

The Chechen insurgency wing was less active in 2011 and 2012 than in previous years, carrying out fewer attacks and incurring fewer losses than its counterparts in Dagestan and Kabardino-Balkaria. Whether that lull was the result of financial constraints or reflects a deliberate strategy is unclear.

4.1.5 Opprørernes aksjoner og hvem rettes aksjonene mot

Tsjetsjenske opprøreres aksjoner bærer preg av å være utført av grupper bestående av et mindre antall opprørere, uten at man vet akkurat hvor mange personer gruppene består av. Ifølge en internasjonal organisasjon B, som Landinfo hadde møte med i Moskva i november 2012, beveger ikke opprørere i Tsjetsjenia og Ingusjetia seg i dag i større grupper, på grunn av faren for å bli oppdaget. I en propagandavideo fra emiratets nettsted Kavkaz Center (u.å.), som viser forflyttingen av en gruppe tsjetsjenske opprørere vinteren 2012, kan man telle ca. 30 opprørere. Vatchagaev (2012b) mener det er lite sannsynlig at opprørerne har permanente baser/opplæringsbaser på grunn av den høye konsentrasjonen av militære og

²⁵ Emir Mukhannads egentlige navn sies å være Khaled Youssef Mohammad al-Elitat. Han skal visstnok være jordaner, og skal ha deltatt i opprørsbevegelsen i Tsjetsjenia siden 2000. Mukhannad ble drept våren 2011 (RFE/RL 2011c). Sheikh Mansur (hans egentlige navn er Arbi Yovmirzajev) skal ha deltatt siden den første tsjetsjenske krigen. Han ble drept i 2010 (RFE/RL 2011a). Hussein Gakaev (alias emir Mansur) skal ha kjempet siden første krig. Han ble drept i januar 2013 (Vatchagaev 2011; RFE/RL 2013a).

²⁶ En video av møtet er lagt ut på opprørsnettstedet *Kavkaz center* <http://www.kavkazcenter.com/eng/content/2012/05/17/16220.shtml>.

sikkerhetspersonell i Tsjetsjenia. Etter all sannsynlighet får nye rekrutter opplæring mens de utfører aksjoner.

Aksjonene er først og fremst rettet mot ansatte i politi- og sikkerhetsstyrker og mot ansatte i andre myndighetsorganer (Jane's World Insurgency and Terrorism 2012, s. 18; CG 2012, s. 15). I løpet av 2011 skal 118 av totalt 201 ofre for voldshandlinger mellom tsjetsjenske myndigheter og opprørerne ha vært ansatte i politi- og sikkerhetsstrukturer.²⁷ Av de resterende 83 skal 21 ha vært sivile, resten opprørere. For 2012 skal 127 av totalt 174 ofre ha vært representanter for politi- og sikkerhetsorganer (blant resten av ofrene skal 39 ha vært opprørere og åtte sivile) (Kavkazkij-uzel 2012b; 2013b).

Landinfo har gått gjennom rapporteringer av hendelser mellom opprørere og politi- og sikkerhetsorganer i Tsjetsjenia fra nyhetstjenesten Kavkazkij-uzel (u.å.) i perioden fra og med november 2011 til og med desember 2012. Rapporteringene viser at aksjoner som opprørerne retter mot representanter for ordens- og sikkerhetsstyrker i all hovedsak omfatter skyting mot bestemte mål, eksplosjoner som følge av utplasserte bomber og kasting av håndgranater mot bestemte mål. I tillegg rapporteres det om at representanter for politi- og sikkerhetsorganer og opprørere har blitt drept eller skadet i forbindelse med direkte sammenstøt, enten i definerte spesialoperasjoner initiert av myndighetene eller i andre sammenstøt. Rapporteringer viser også at politi- og sikkerhetsstyrker har omkommet som følge av å ha utløst landminer som ligger i terrenget under operasjoner og militære rekognoseringer i fjellområder. Dette er miner som ligger igjen etter den første og den andre tsjetsjenske krigen.

Ifølge en rapport fra Jane's World Insurgency and Terrorism (2012, s. 19) bruker opprørerne i hovedsak ulike håndvåpen med opprinnelse fra Sovjet, slik som kalasnikovgevær og Dragunov snikskyttergevær, i tillegg til maskingevær, håndgranater og håndholdte granatkastere (rocket-propelled grenade). Disse våpnene reflekterer emiratets geriljaaktige karakter, samt behovet for mobilitet og å kunne gå i skjul.

Gjennomgangen av hendelser som er gjengitt av Kavkazkij-uzel (u.å.) viser at det er registrert hendelser (det vil si spesialoperasjoner initiert av myndighetene, trefninger mellom opprørere og myndighetene, militante aksjoner initiert av opprørere) i følgende distrikter i Tsjetsjenia: Sunzha, Atsjkoij-Martan, Vedenov, Urus-Martan, Groznyj, Shali, Shatoij, Gudermes og Kurchaloij. I den nevnte perioden var det ifølge rapporteringene hyppigst hendelser i Vedenov, Sunzha og Groznyj. Ifølge Vatchagaev (2012e) har det tidligere vært flest sammenstøt mellom sikkerhets- og ordensstyrker og opprørere i vestlige områder av Tsjetsjenia, på grensen til Ingusjetia (Sunzha-distriktet). I løpet av 2012 skal det imidlertid ha vært en rekke sammenstøt i Vedenov-distriktet, hvor myndighetene skal ha innledet spesialoperasjoner etter at de angivelig pågrep en opprørsleder ved navn Emir Mukharbi Isaev i nærheten av landsbyen Elistanzi. I henhold til Vatchagaev (som siterer en rekke andre kilder) er det grunn til å tro at myndighetene led større tap enn opprørerne i disse sammenstøtene. Vedenov skal ha vært tilholdssted for opprørere i den såkalte østfronten, og under en spesialoperasjon i januar 2013 skal Hussein og Muslim

²⁷ Tallene på ofre omfatter både drepte og sårede.

Gakaev, sammen med ni andre opprørere, ha blitt drept (Hussein Gakaev skal ha vært leder for østfronten) (RFE/RL 2013a; RFE/RL 2013b).

Det er Landinfos inntrykk at opprørerne i Tsjetsjenia i liten grad retter aksjoner direkte mot uskyldige sivile (se del 3.1.1). Dersom sivile rammes, synes dette å være et resultat av de er på feil sted til feil tid. I andre delrepublikker i regionen, spesielt i Dagestan, har personer som oppfører seg ”vestlig” eller ikke følger en fundamentalistisk retning av islam, slik som religiøse ledere for den myndighetsgodkjente retningen av islam (spesielt de som aktivt har tatt avstand fra salafismen) og kaféiere som selger alkohol, blitt utsatt for overgrep fra det som antas å være opprørere. Landinfo har i liten grad sett rapporteringer om slike overgrep i Tsjetsjenia de senere årene.²⁸

Det har imidlertid vært sivile ofre ved selvmordsaksjoner. Selvmordsaksjoner er en aksjonsform som ble brukt mye av tsjetsjenske opprørere i perioden 2002-2005 og som opprørere i hele regionen har tatt i bruk de siste årene.²⁹ Selvmordsbomber de siste årene har vært hyppigst benyttet i Tsjetsjenia. Ifølge en sikkerhetsrapport utgitt fra CSIS (Mendelson, Malarkey & Moore 2010) var det i 2009 totalt ti selvmordsbomber i Tsjetsjenia, sammenlignet med fire i Ingusjetia og én i Dagestan. I løpet av 2010 skal det ifølge nyhetstjenesten Kavkazkij-uzel (2011) ha vært tolv selvmordsaksjoner i Tsjetsjenia, mens det var fem i Dagestan og to i Ingusjetia. I 2011 var det syv selvmordsaksjoner i Tsjetsjenia, og fire i Dagestan og to i Ingusjetia (Kavkazkij-uzel 2012a). Ifølge Vatchagaev (2013) skal det ha vært to selvmordsaksjoner i Tsjetsjenia i løpet av 2012. Hvorfor det i perioder har vært flere selvmordsaksjoner i Tsjetsjenia sammenlignet med de andre delrepublikkene er for Landinfo uklart. En ekspert på Nord-Kaukasus (e-post, mai 2011) var av den oppfatning at på grunn av det store antallet politi- og sikkerhetsstyrker i Tsjetsjenia, er det mindre rom for opprørerne å operere sammen i grupper. Aksjoner begått av enkeltindivider er derfor enklere å gjennomføre.

Den senere tiden har man sett bruk av doble/triple selvmordsbomber (CG 2012, s. 17). I august 2011 eksploderte tre bomber i Groznyj. Den første rammet politimenn, mens den andre og tredje rammet ytterligere politi og observatører som kom til stedet. Ni personer ble drept og 21 ble skadet (Kavkazkij-uzel 2012c).

Når opprørerne retter sine aksjoner mot mål utenfor Nord-Kaukasus, har imidlertid målet syntes å være å ramme flest mulig sivile. I 2010 og i 2011 ble to store aksjoner gjennomført i Moskva; den ene bestod av to selvmordsbombere på to metrostasjoner i Moskva i mars 2010, og den andre, i januar 2011, i form av en selvmordsaksjon i ankomsthallen på Domodedovo-flyplassen i Moskva. Det bør imidlertid bemerkes at det trolig ikke var tsjetsjenske opprørere som stod bak disse angrepene, men opprørere fra henholdsvis Dagestan og Ingusjetia. Det har i tillegg vært gjennomført,

²⁸ På slutten av 1990- og begynnelsen av 2000-tallet var det en rekke drap og drapsforsøk på tradisjonelle muslimske geistlige i Tsjetsjenia (imamer og muftier) (Interfax 2009).

²⁹ Selvmordsbomberne på den tiden var først og fremst kvinner som ble med i opprørsbevegelsen som følge av at deres menn var blitt drept i forbindelse med konflikten. Etter angrepet på skolen i Beslan i 2004, forsvant av ulike grunner bruken av selvmordsbombere. Fenomenet har imidlertid dukket opp igjen, og i mai 2009 annonserte Doku Umarov at den såkalte *Riyad us-salihin shahid*-brigaden er gjenopprettet. Denne gruppen har tatt på seg ansvaret for en rekke selvmordsaksjoner de siste årene. Det nye nå er at selvmordsbomberne nesten bare er menn, og at de også begås av opprørere i de andre Nord-kaukasiske delrepublikkene (Kuchins, Malarkey & Markedonov 2011, s. 12).

og angivelig planlagt gjennomført, flere aksjoner mot russiske jernbaner. I 2009 ble høyhastighetstoget Nevskij Ekspress mellom Moskva og St. Petersburg utsatt for et angrep, og 28 mennesker mistet livet (CG 2012, s. 15). Siden januar 2011 har det ikke vært noen store terroraksjoner på russisk jord utenfor Nord-Kaukasus. I etterkant av de store demonstrasjonene i forbindelse med parlamentsvalget i Russland i desember 2011, erklærte emiratets leder, Doku Umarov, at fremtidige aksjoner i Russland i en periode ikke skulle ramme sivile. Ifølge Umarov skal urolighetene etter valget ha vist at heller ikke russere støtter føderale myndigheter, og "i henhold til islam skal ikke opprørerne drepe russere som ikke støtter krigen mot muslimer" (RFE/RL 2012). Det er usikkert hvor lenge dette "forbudet" vil vare, blant annet sett i lys av at de olympiske vinterlekene skal arrangeres i Sochi i februar 2014. Det er heller ikke nødvendigvis slik at opprørerne i de ulike delrepublikkene følger Umarovs forbud, ettersom det er elementer av opprørere som vurderer at alle som ikke følger jihad er "vantro".

Tradisjonelt gjennomfører opprørerne flere aksjoner i sommerhalvåret enn i vinterhalvåret. Dette gjelder i Tsjetsjenia, så vel som i de andre Nord-kaukasiske delrepublikkene hvor det er opprørsaktivitet.

4.2 ORDENSSTYRKENE

4.2.1 Antall

Det befinner seg et stort antall politi- og sikkerhetsstyrker i Tsjetsjenia i dag. Dette omfatter lokale tsjetsjenske politi- og sikkerhetsstyrker, men trolig også fortsatt en del føderale politi - og sikkerhetsstyrker. Enhetene omfatter politi, kampenheter og etterretningsenheter. Felles er at de har sikkerhet som ansvarsoppgave.

4.2.1.1 Føderale styrker

Det har i løpet av årene befunnet seg et stort antall føderale sikkerhetsstyrker i Tsjetsjenia, det vil si styrker som er sendt til Tsjetsjenia fra andre steder i føderasjonen. Det var meningen at de fleste styrkene skulle trekkes ut i forbindelse med den offisielle avslutningen av krigen (anti-terroroperasjonen) i april 2009, men det ser ikke ut til å ha skjedd (Izvestia 2009; ekspert på Nord-Kaukasus, e-post mai 2011). Antallet føderale sikkerhetsstyrker er per i dag ukjent. I mars 2012 ble det rapportert om en større troppeforflytning fra Tsjetsjenia til Dagestan av føderale styrker – i størrelsesorden 20 000 mann – for å bidra til å stabilisere situasjonen i Dagestan (Remisov 2012; Ibragimov 2012a). Mairbek Vatchagaev (2012c), kommentator for Jamestown Foundation om Nord-Kaukasus, stiller spørsmål ved antallet føderale styrker som er igjen i Tsjetsjenia etter troppeforflyttingen. Ifølge Vatchagaev skal russiske myndigheter før troppeforflytningen ha hevdet at det var ca. 20 000 føderale styrker i Tsjetsjenia, hvilket nå skulle bety at det ikke er noen igjen. Men ifølge Vatchagaev hevder føderale myndigheter at det fortsatt befinner seg noen føderale styrker i Tsjetsjenia.

En del av de føderale styrkene som har vært i Tsjetsjenia er en del av de såkalte innenriksstyrkene (internal troops), som er underlagt det russiske

innenriksdepartementet (MVD)³⁰. Ifølge Vatchagaev (2012c) ligger innenriksstyrkene under 46. brigade for operative oppdrag og utgjør en del av innenriksstyrkene i det Nord-kaukasiske føderale distriktet. Brigaden består for det meste av russere og skal ha vært stasjonert i ulike deler av Tsjetsjenia, blant annet i Groznyj, Gudermes, Urus-Martan og Vedeno. Videre skal det finnes tre brigader, som sorterer under det russiske forsvarsdepartementet (tidligere en del av den 42. motoriserte rifledivisjon). Brigadene skal befinne seg i Groznyj (Khankala), Shali og Borzoi. Soldatene i disse brigadene er kontraktsoldater. Antallet soldater i brigadene er usikkert, men det har blitt antydnet at hver brigade har ca. 3500 mann (Udlændingestyrelsen & Danish Refugee Council 2012, s. 60; Vatchagaev 2012c).³¹

Ifølge flere kilder befinner det seg også politi fra andre regioner i Russland i Tsjetsjenia, blant annet OMON-styrker (se fotnote 25) (Vatchagaev 2010b; Vatchagaev 2012c: MVD 2006). Kadyrov har åpent uttrykt skepsis mot at det sendes politi til Tsjetsjenia fra andre steder i Russland, og mener at pengene heller bør brukes på å ansette flere politimenn i Tsjetsjenia (Vatchagaev 2010b). Det er rapportert om at politistyrker stasjonert i Tsjetsjenia også skal ha blitt flyttet til Dagestan (Lenta.ru 2012).

I tillegg finnes bataljoner som formelt er underlagt det russiske innenriksdepartementet, men som er bemannet av etniske tsjetsjenere. Dette er bataljonene Yug (Sør) og Sever (Nord) (Dzutsev 2010; Vatchagaev 2012c). Yug og Sever er formelt sett en del av 46. brigade (innenriksstyrkene) og er omdannet fra det tidligere Anti-terrorsenteret (ATC) (Vatchagaev 2012c).

Videre har man hatt militære avdelinger direkte underlagt det russiske forsvarsdepartementet, slik som bataljonene Vostok og Zapad (underlagt det russiske forsvars militære etterretning). Begge disse tilhørte den 42. motoriserte rifledivisjonen, som holder til ved Khankala-basen.³² Vostok og Zapad bestod også av etniske tsjetsjenere. Disse bataljonene ble nedlagt i 2008.

4.2.1.2 Tsjetsjenske styrker

Ifølge Vatchagaev (2010b) teller tsjetsjenske politi- og sikkerhetsstyrker et sted mellom 17 000 og 27 000 mann. Tsjetsjenske politi- og sikkerhetsorganer er, som politiet i andre deler av Russland, i all hovedsak underlagt Innenriksdepartementet (MVD). Svært mange av de som i dag jobber i politi- og sikkerhetsorganene er tidligere opprørere som kjempet mot føderale styrker under den første og den andre tsjetsjenske krigen og som har benyttet seg av amnestier (både formelle og uformelle) som ble utstedt i løpet av 2000-tallet.³³ Ifølge flere kilder (IHF 2007;

³⁰ Det russiske innenriksdepartementet (MVD) organiserer det uniformerte politiet i Russland. Foruten avdelingen for det uniformerte politiet, omfatter MVD avdelinger for trafikkpoliti, kriminalpoliti, økonomisk kriminalitet og terrorisme. MVD har også vernepliktige soldater, de såkalte innenriksstyrkene. Det finnes videre grupper for spesielle tjenester som hører til under MVD. En av disse gruppene er OMON, som oftest sees når det er demonstrasjoner. OMON er en av gruppene i de russiske sikkerhetsstrukturene som bekjemper terrorisme. Alle regioner i Russland har avdelinger av OMON. Under MVD ligger også den Føderale Migrasjonstjenesten (FMS), som utsteder pass (Migrationsverket 2011; UK Home Office 2010).

³¹ Det ble sommeren 2012 rapportert om at brigaden ved Khankala ble flyttet til Kalinovskaya i Tsjetsjenias Naur-distrikt (Vatchagaev 2012c).

³² Khankala-basen er de russiske styrkenes hovedbase.

³³ For mer informasjon om amnestier se Respons Tsjetsjenia: Amnestier til opprørere (Landinfo 2012a).

Bertschi 2007) slapp opprørere straffeforfølgelse mot at de begynte å jobbe for tsjetsjenske politi- og sikkerhetsorganer. Styrkene består også av personer som ikke har deltatt i stridigheter, som for å unngå arbeidsledighet tok seg jobb i politiet (Axis 2006).

Som en del av tsjetsjeniseringsprosessen, ble ansvaret for lov og orden, samt anti-terroroperasjoner, overført fra russiske til tsjetsjenske sikkerhetsstrukturer. De fleste tsjetsjenske sikkerhetsstrukturer ble etablert i perioden 1999 til 2004. Vostok og Zapad (som formelt ligger under det russiske forsvarsdepartementet – se 4.2.1.1) ble opprettet mot slutten av 1999 og det tsjetsjenske OMON ble opprettet mellom januar og august 2000. Fra 2004 til 2006 ble flere av strukturene omformet til andre strukturer (Axis 2006).

Den største pro-føderale sikkerhetsenheten som ble etablert i denne perioden var den såkalte sikkerhetstjenesten til daværende president Ahmad Kadyrov (*Sluzhba Bezopasnosti*), også kjent som "kadyrovtsyj". Denne sikkerhetstjenesten ble opprettet sommeren 2000 og etter Ahmad Kadyrovs død i 2004 omdannet til flere formaliserte organer. Ett av dem er PPSM-2, underlagt MVDs struktur og direkte kontrollert av Ramzan Kadyrov. PPSM-2 var opprinnelig ment å skulle sørge for sikkerhet i gater og på offentlige steder, men har i realiteten vært en av de mest aktive organene i bekjempelsen av opprørerne.

Neftepolk, eller oljeregimentet som det også kalles, er et organ som opprinnelig skulle vokte oljeinstallasjoner og industrianlegg. Neftepolk ble dannet i 2003, og består hovedsakelig av menn fra Kadyrovs sikkerhetstjeneste. Neftepolk deltar også i anti-terroraksjoner, men i større grad med bevoktning. De deltar også i pågripelser og avhør (HRW 2009; International Helsinki Federation mfl. 2005; Axis 2006).

4.2.2 Hvilke ordensstyrker deltar i aksjoner

Det er den nasjonale anti-terrorkomiteen (NAK) (dannet i 2006) som koordinerer anti-terrorbekjempelse i Russland. NAK ledes av øverste leder for FSB. Planlegging, organisering og koordinering av anti-terroroperasjoner gjennomføres av NAK, det føderale operasjonelle hovedkvarter, underliggende operasjonelle hovedkvarter i føderasjonssubjektene (ledet av de lokale FSB-lederne) og anti-terrorkommisjoner i føderasjonssubjektene (ledet av øverste politisk ledelse). Frem til 2009 ble det operasjonelle hovedkvarteret i Tsjetsjenia ledet av den føderale viseinnenriksministeren, og fra 2009, da krigen offisielt ble avsluttet, overtok lederen av tsjetsjensk FSB. Det operasjonelle hovedkvarteret har også overoppsyn med alle innenriksstyrkene sendt til Tsjetsjenia fra andre deler av Russland (CG 2012, s. 21).

De senere år har bekjempelse av opprørsaktivitet gått fra å være en militær operasjon til å bli en oppgave for politiet og organer som driver med anti-terrorbekjempelse. Militære styrker har en mer tilbakeholden rolle i dette arbeidet (CG 2012, s. 21; Udlændingestyrelsen & Danish Refugee Council 2012, s. 60).

En rekke ulike kilder Udlændingestyrelsen intervjuet på en informasjonsinnhentingsreise til Russland i 2012, mente at det først og fremst er tsjetsjensk politi- og sikkerhetspersonell som er involvert i arbeidet med å bekjempe opprørere. Det kan ikke utelukkes at russiske føderalt sikkerhetspersonell deltar i aksjoner. Hvis så skjer er det ifølge kilder Udlændestyrelsen intervjuet sannsynlig at det vil være personell fra det føderale FSB.

Ifølge flere kilder Landinfo intervjuet på informasjonsinnhentingsreisen til Russland i november 2012 jobber de fleste uniformskledde organer i Tsjetsjenia med bekjempelse av opprørsvirksomhet. Kildene fremhevet imidlertid organer som Neftepolk, OMON og PPSM-2 som spesielt aktive (Inter-regional Committee against Torture, møte november 2012; Memorial, møte oktober 2012; internasjonal tankesmie, møte november 2012). Fra ulike nyhetsrapporteringer har Landinfo sett at distriktspolitiet (ROVD) også deltar i pågrepelse av opprørere. Et eksempel på dette er i forbindelse med en aksjon mot huset til en mistenkt opprører i Groznyj i mai 2011. Ifølge myndighetene skal politimenn fra fire ulike politidistrikter (ROVD) i Groznyj ha deltatt, i tillegg til politimenn fra PPSM-2, OMON-styrkene, militære fra Sever-bataljonen, samt andre enheter (Retwa 2011). Et annet eksempel er pågripelsen av en 42 år gammel mann i begynnelsen av november 2010 i Groznyj som var mistenkt for å samarbeide med opprørerne i form av å gi dem mat. Personer fra PPSM-2, politimenn fra Vedenskij ROVD og militære fra Yug-bataljonen skal ha deltatt i pågripelsen, ifølge en kilde i politiet (Ibragimov 2010).

Etter det Landinfo kjenner til vet den tsjetsjenske befolkningen ofte ikke hvilke strukturer som pågriper i de enkelte tilfellene. Sikkerhetsstrukturene legitimerer seg vanligvis ikke ved ankomst og beskrives ofte som maskerte.

4.2.3 Overvåkning fra maktstrukturene og angiveri

Kilder som Landinfo har snakket med i løpet av de seneste årene hevder at tsjetsjenske myndigheter overvåker befolkningen, og flere har sammenlignet Tsjetsjenia i dag med hvordan det må ha vært å leve under Stalin-perioden. En representant for en internasjonal organisasjon A mente at folk er generelt engstelige for å bli tystet på (møte i Moskva, november 2011).

Myndighetene får blant annet informasjon om opprørerne gjennom informanter, enten ufrivillig eller ved frivillig samarbeid. Landinfo har hørt om at informasjon gis som følge av at anholdte personer gir informasjon under tortur eller blir tvunget til å bli informant. Frivillig tysting kan styres av løfter om "belønninger", ikke nødvendigvis i form av penger, men som følge av ønske om anseelse hos myndighetene. Det har blitt påpekt overfor Landinfo at man har blitt mer varsom med å snakke åpent hjemme, i frykt for eventuelt å bli angitt av familiemedlemmer (møte med tsjetsjensk NGO, januar 2011; journalist i Kavkazkij-uzel, møte mai 2011). En representant for en internasjonal tankesmie opplyste til Landinfo i et intervju i november 2012 at religiøse steder (moskeer) overvåkes, og at etterforskningsorganer aktivt følger med på sosiale medier og andre diskusjonsfora på internett.

4.2.4 Hvem mistenkes for opprørsaktivitet?

Når det gjelder sannsynligheten for å havne i søkelyset for å tilhøre eller samarbeide med opprørere, forstår Landinfo situasjonen i Tsjetsjenia i dag slik at det i utgangspunktet må være en forbindelse til en opprører eller noe som gjør at en person blir lagt merke til.³⁴ Ifølge en representant for en internasjonal tankesmie

³⁴ Under første og spesielt tidlig fase av andre krig var det stor grad av vilkårlighet når det gjaldt risikoen for pågrepelse.

(møte i Moskva, november 2011) kan et vennskap med, eller slektskap til, en opprører bidra til at en person kommer i myndighetenes søkelys. Flere kilder (Memorial i Moskva, møte november 2011; internasjonal menneskerettighetsorganisasjon A, møte november 2011) viste til at mannlige slektninger av opprørere kan få mistanke rettet mot seg.³⁵ Det er mindre vanlig at kvinnelige slektninger blir mistenkt for opprørsaktivitet, til tross for at en rekke kvinner i 2012 skal ha blitt arrestert (angivelig for å ha gitt bistand til opprørere) (Vatchagaev 2013).³⁶ Flere kilder har også vist til at venner av opprørere kan komme i søkelyset (internasjonal menneskerettighetsorganisasjon A, møte november 2011; representant for en internasjonal tankesmie, møte november 2011 og november 2012). Det å ha gått på samme skole eller å komme fra samme nabolag, uten at det er noe nærmere tilknytning, gir i utgangspunktet ikke grunnlag for mistanke. Det å kritisere myndighetene, for eksempel på chatte-programmer på internett, kan likeledes danne grunnlag for mistanke (journalist i Kavkazkij-uzel, møte mai 2011; internasjonal menneskerettighetsorganisasjon A, møte i Moskva november 2011).

Konservative muslimer, eller salafister, er en annen gruppe som kan bli utsatt for mistanke om å samarbeide med opprørere. Dette fordi de bekjenner seg til samme retning innenfor sunni-islam som opprørerne (internasjonal tankesmie, møte i Moskva november 2012; Inter-regional Committee Against Torture, møte i Moskva, november 2012).

Personer som tidligere har vært anholdt, og deretter løslatt (enten som følge av bestikkelser, eller fordi man ikke hadde noe på dem), kan også bli pågrepet på nytt. Kilder Landinfo har vært i kontakt med om dette temaet (internasjonal menneskerettighetsorganisasjon A, e-post juni 2010 og møte november 2011; russisk menneskerettighetsorganisasjon, e-post juni 2010) vurderer sannsynligheten for ny pågrepelse som ganske stor. Dette er personer som politiet holder øye med og som det ifølge kildene er lett å fabrikke sak mot, særlig dersom myndighetene har behov for å høyne antall oppklarte saker/domfellelser.³⁷ Videre opplyser de samme kildene at personer som har blitt dømt eller har sonet straff for brudd på straffebestemmelser knyttet til opprørsrelaterte forhold, vil kunne risikere å bli pågrepet på nytt. Bakgrunnen for dette er at en person som tidligere har vært medlem av en opprørsgruppe, alltid vil være en "upålitelig" person i myndighetenes øyne.³⁸

³⁵ For mer informasjon om familiemedlemmer til opprørere, se Landinfo temanotat: Situasjonen for tsjetsjenske opprøreres familiemedlemmer (Landinfo 2012b).

³⁶ Vatchagaev (2013) viser i en artikkel til at en tredjedel av de som er pågrepet for å ha gitt bistand til opprørere i 2012 er kvinner. Landinfo er ikke kjent med om disse faktisk har bistått eller om de har kommet i søkelyset på grunn av slektskap med en opprører.

³⁷ "Belønning" av personer for gode resultater i tsjetsjenske politi- og sikkerhetsorganer har blitt redegjort for av flere kilder.

³⁸ Se også Respons Tsjetsjenia: Pågripelser etter løslatelse (Landinfo 2010b).

5. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Akaev, V. (2010). The Conflict between Traditional Islam and Wahabism in the North Caucasus: Origins, Dynamics and the Means for its Resolution. I: Wilhelmsen, J. og Fatland, E. (Red.), *Chechen Scholars on Chechnya*. Oslo: NUPI. Tilgjengelig fra <http://www.nupi.no/Publikasjoner/Boeker-Rapporter/2010/Chechen-Scholars-on-Chechnya> [lastet ned 23. mars 2011]
- Axis Information and Analysis (2006, 13. juli). *Dossier: Chechen Security Forces 2000-2006*. Axis Information and Analysis. Tilgjengelig fra <http://www.militaryphotos.net/forums/archive/index.php/t-87268.html> [lastet ned 20. februar 2013]
- Bertschi, E. (2007, 19. mars). *Fokus på Russland. Om amnestiet i Tsjetsjenia*. Bern: Bundesamt für Migration (BFM). Rapporten er kun internt tilgjengelig i Landdatabasen.
- CG, dvs Crisis Group (2012, 19. oktober). *The North Caucasus: The challenges of integration (II), islam, the insurgency and counter-insurgency*. Moscow, Istanbul, Brussels: CG. Tilgjengelig fra <http://www.crisisgroup.org/~media/Files/europe/caucasus/221-the-north-caucasus-the-challenges-of-integration-ii-islam-the-insurgency-and-counter-insurgency.pdf> [lastet ned 11. desember 2012]
- CPT, dvs. European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (2013, 24. januar). *Report to the Russian government on the visit to the North Caucasus region of the Russian federation carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment from 27 April to 6 May 2011*. Strasbourg: CPT. Tilgjengelig fra <http://www.cpt.coe.int/documents/rus/2013-01-inf-eng.htm> [lastet ned 29. januar 2013]
- CSIS, dvs. Center for Strategic and International Studies (2008). *Violence in the North Caucasus. Trends since 2004*. Washington D.C.: CSIS. Tilgjengelig fra http://csis.org/files/media/csis/pubs/081118_violence_in_the_north_caucasus.pdf [lastet ned 7. juni 2011]
- Dzutsev, V. (2010, 30. juli). Kadyrov's Forces Accused of Aiding the Insurgency and Obstructing Federal Forces. *North Caucasus Analysis*. Tilgjengelig via Jamestown Foundation http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=36684 [lastet ned 18. mai 2011]
- Fuller, L. (2007, 1. november). Is North Caucasus Resistance Still Serious Threat? *RFE/RL*. Tilgjengelig fra <http://www.rferl.org/content/article/1079059.html> [lastet ned 15. mars 2011]
- Hahn, G. (2010, 30. oktober). *Islam, Islamism and Politics in Eurasia Report No. 28*. Monterey, CA: Monterey Institute for International Studies, Monterey Terrorism Research and Education program (MonTREP). Tilgjengelig fra http://www.miiis.edu/media/view/21799/original/kavkazjihad_montrep_iiper_28_oct_2010.doc [lastet ned 20. februar]
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2009, 2. juli). *What Your Children Do Will Touch Upon You*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/en/reports/2009/07/02/what-your-children-do-will-touch-upon-you-0> [lastet ned 20. mai 2011]
- Ibragimov, M. (2010, 4. november). V Tsjetsjne zaderzjan mestnyj zjitel, podozrevaemyj v posobnitsjestbe boevikam [I Tsjetsjenia ble en lokal innbygger arrestert, mistenkt for å være opprører]. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/176522/> [lastet ned 20. mai 2011]

- Ibragimov, M. (2012a, 19. mars). Large units of power structures shifted to Dagestan to Chechnya. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.ru/articles/20459/> [lastet ned 4. januar 2013]
- Ibragimov, M. (2012b, 13. april). Demining of Chechnya to be over in 2015, local MfE asserts. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.ru/articles/20736/> [lastet ned 5. desember 2012]
- IHF, dvs. International Helsinki Federation for Human Rights (2007, 16. mai). *Amnestied people as targets for persecution in Chechnya*. Wien: IHF. Tilgjengelig via
- UNHCR Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/publisher,IHF,,,46963ae80,0.html> [lastet ned 20. februar 2013]
- Interfax (2009, 1. september). Khronologija atak na traditsionnoe musulmanskoje dukhovenstvo Severnogo Kavkaza [Kronologi over angrep på tradisjonelt islamsk presteskap]. *Interfax*. Tilgjengelig fra <http://www.interfax-religion.ru/?act=reference&div=51> [lastet ned 8. februar 2013]
- International Helsinki Federation for Human Rights, Norwegian Helsinki Committee, Center "Demos" & Memorial (2005, 24. november). *In a Climate of Fear. "Political process" and Parliamentary Elections in Chechnya*. Wien: IHF. Tilgjengelig via UNHCR Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/country,,IHF,,RUS,,46963aff0,0.html> [lastet ned 20. mai 2011]
- Ivanov, A. (2011, 5. mars). Ramzan Kadyrov approved as head of Chechnya. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.ru/articles/16318/> [lastet ned 11. mars 2011]
- Izvestia (2009, 27. mars). MVD obesjtsjaet vyvesti iz Tsjetsjni 20 tysjatsj voennoclyzjasjsjikh [MVD lover å trekke ut 20, 000 soldater fra Tsjetsjenia]. *Izvestia*. Tilgjengelig fra <http://auto.izvestia.ru/news/news200797> [lastet ned 4. mai 2011]
- Jamestown Foundation (2010a, 30. september). Analysts debate the nature of the split within Caucasus Emirate. *North Caucasus Analysis* 11 (6). Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/programs/nca/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=36975&tx_ttnews%5BbackPid%5D=423&no_cache=1 [lastet ned 28. mars 2011]
- Jamestown Foundation (2010b, 8. oktober). Chechen Rebel Field Commanders Renounced Loyalty Oath to Doku Umarov. *Eurasia Daily Monitor* 7 (182). Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/programs/edm/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=37012&tx_ttnews%5BbackPid%5D=484&no_cache=1 [lastet ned 28. mars 2011]
- Jane's Islamic Affairs Analyst (2010, 8. desember). *Chechen group suffer split personality*. Colorado: Jane's Islamic Affairs Analyst. [Elektronisk abonnementsstjeneste]
- Jane's World Insurgency and Terrorism (2012, 4. september). *Imarat Kavkaz*. Colorado: IHS Jane's. [Elektronisk abonnementsstjeneste]
- Kavkazkij-uzel (u.å.). Tsjetsjnja posle KTO: voina ne znakotsjena [Tsjetsjenia etter CTO: krigen er ikke fullført]. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://chechnya.kavkaz-uzel.ru/articles/155726> [lastet ned 13. april 2011]
- Kavkazkij-uzel (2011, 24. januar). Armed confrontations in Northern Caucasus: 1710 victims in 2010. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.ru/articles/15913> [lastet ned 16. mars 2011]
- Kavkazkij-uzel (2012a, 9. januar). In 2011, 64 persons were killed and at least 224 others wounded in suicide bombings in Northern Caucasus and Moscow. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.ru/articles/19613> [lastet ned 25. oktober 2012]
- Kavkazkij-uzel (2012b, 12. januar). V khode vooruzjennogo konflikta na Severnom Kavkaze v 2011 godu pogibli i byli raneny 1378 tsjelovek [I løpet av den væpnede konflikten i Nord-Kaukasus i 2011 ble 1378 mennesker drept og skadet]. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/198756/> [lastet ned 4. desember 2012]

- Kavkazkij-uzel (2012c, 4. mai). At least six double terror acts committed in Northern Caucasus since start of 2011. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.eng.kavkaz-uzel.ru/articles/20937/> [lastet ned 15. januar 2013]
- Kavkazkij-uzel (2013a, 16. januar). V Dagestane v vooruzjenom konflikte v 2012 godu ubity i raneny 695 tsjelovek [I Dagestan i den væpnede konflikten i 2012 ble 695 personer drept og såret]. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/218698/> [lastet ned 18. januar 2013]
- Kavkazkij-uzel (2013b, 16. januar). V Tsjetsjne za 2012 god zjertvami vooruzjennovo konflikta stali ne menee 174 tsjelovek [I Tsjetsjenia for året 2012 var antall offer for den væpnede konflikten minst 174 personer]. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/218735/> [lastet ned 18. januar 2013]
- Kavkazkij-uzel (2013c, 17. januar). V Ingusjetii za 2012 god zjertvami vooruzjennovo konflikta stali 167 tsjelovek [I Ingusjetia i 2012 var 167 personer offer for den væpnede konflikten]. *Kavkazkij-uzel*. Tilgjengelig fra <http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/218208/> [lastet ned 18. januar 2013]
- Kavkazkij-uzel (2013d, 21. januar). V 2012 godu zjertvami vooruzjennovo konflikta na Severnom Kavkaze stali 1225 tsjelovek [I 2012 ble 1225 personer offer for den væpnede konflikten i Nord-Kaukasus]. Tilgjengelig fra <http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/218946/> [lastet ned 22. januar 2013]
- Kavkaz Center (u.å.). Modzjakhedy vilajata Nokhtsjijsjo [Den tsjetsjenske provinsens mujahedin]. Tilgjengelig via You Tube på http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=v8EUr0q0r5M# [lastet ned 3. januar 2013]
- Kuchins, C., Malarkey, M. & Markedonov, S. (2011. 31. mars). *The North Caucasus. Russia's Volatile Frontier*. Washington D.C.: CSIS. Tilgjengelig fra http://csis.org/files/publication/110321_Kuchins_NorthCaucasus_WEB.pdf [lastet ned 1. april 2011]
- Landinfo (2010a, 5. februar). *Temanotat Tsjetsjenia: Bruken av blodhevn*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/1129/1/1129_1.pdf [lastet ned 19. februar 2013]
- Landinfo (2010b, 24. august). *Respons Tsjetsjenia: Pågripelser etter løslatelse*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/1379/1/1379_1.pdf [lastet ned 30. mai 2011]
- Landinfo (2012a, 8. mai). *Respons Tsjetsjenia: Amnestier til opprørere*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/2065/1/2065_1.pdf [lastet ned 20. februar 2013]
- Landinfo (2012b, 21. mai). *Temanotat Tsjetsjenia: Situasjonen for tsjetsjenske opprøreres familiemedlemmer*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://landinfo.no/asset/2079/1/2079_1.pdf [lastet ned 31. mai 2011]
- Landinfo (2012c, 26. oktober). *Temanotat Tsjetsjenia: Tsjetsjenske myndigheters reaksjoner mot opprørere og personer som bistår opprørere*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://landinfo.no/asset/2200/1/2200_1.pdf [lastet ned 30. mars 2011]
- Laurén, A.L (2009). *I bergen finns inga herrar. Om Kaukasien och dess folk*. Helsingfors: Söderströms.
- Leahy, K.D (2011, 17. august). Chechnya's rebel movement reunite under Doku Umarov's leadership. *Central-Asia Caucasus Institute Analyst*. Tilgjengelig fra <http://www.cacianalyst.org/?q=node/5609> [lastet ned 10. desember 2012]
- Lenta.ru (2012, 11. april). Tatarstanskikh politsejskikh perebrosili iz Tsjetsjni v Dagestan [Tatarstansk politi overført fra Tsjetsjenia til Dagestan]. Tilgjengelig fra <http://www.lenta.ru/news/2012/04/11/transfer/> [lastet ned 4. januar 2013]
- Markedonov, S. (2010a, 2. mai). War without end. *Prague Watchdog*. Tilgjengelig fra <http://www.watchdog.cz/?show=000000-000024-000004-000029&lang=1> [lastet ned 30. mars 2011]

- Markedonov, S. (2010b, november). *Radical Islam in the North Caucasus*. Washington D.C.: CSIS. Tilgjengelig fra http://csis.org/files/publication/101122_Markedonov_RadicalIslam_Web.pdf [lastet ned 23. mars 2011]
- McGregor, A. (2006, 2. juni). Islam, Jamaats and the Implications for the North Caucasus – Part 1. *Terrorism Monitor* 4 (11). Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/programs/gta/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=789&tx_ttnews%5BbackPid%5D=181&no_cache=1 [lastet ned 28. mars 2011]
- Memorial (u.å.). *Statistika pokhisjtsjenij i ubijstv v Tsjetsjne i Ingusjetii [Statistikk over bortføringer og drap i Tsjetsjenia og Ingusjetia]*. Moskva: Memorial. Tilgjengelig fra <http://www.memo.ru/hr/hotpoints/caucas1/index.htm> [lastet ned 5. desember 2012]
- Memorial (2010). *System of Impunity in the North Caucasus 2009-2010 – How does it function?* Moskva: Memorial. Tilgjengelig fra <http://www.memo.ru/eng/news/2010/10/18/doc.pdf> [lastet ned 16. mars 2011]
- Memorial (2012a, 29. juni). *Tsjetsjnja: pokhisjtsjeny dvoe zjitelej Atsjkhoz Martanovskogo rajona [Tsjetsjenia: to innbyggere av Atsjkhoz Martan district ble kidnappet]*. Moskva: Memorial. Tilgjengelig fra <http://www.memo.ru/d/114075.html> [lastet ned 28. januar 2013]
- Memorial (2012b, 22. november). *Tsjetsjnja: neizvestnye pokhitili raznorabotsjogo na strojke [Tsjetsjenia: ukjente stjal arbeider på byggeplass]*. Moskva: Memorial. Tilgjengelig fra <http://www.memo.ru/d/138226.html> [lastet ned 28. januar 2013]
- Memorial (2013, 30. januar). Povsedevnost borby s vooruzjennym podpolem v Tsjetsjenskoj Respublike [Hverdagslig kamp med den væpnede undergrunnsbevegelsen i den tsjetsjenske republikken]. *Memorial*. Tilgjengelig fra <http://www.memo.ru/d/144878.html> [lastet ned 15. februar 2013]
- Mendelson, S., Malarkey, M. & Moore, L. (2010, 14. januar). *Violence in the North Caucasus. 2009: A Bloody Year*. Washington D.C.: CSIS. Tilgjengelig fra http://csis.org/files/publication/100114_Violence_NorthCaucasus_2009optimize.pdf [lastet ned 1. april 2011]
- Migrationsverket (2008). *Ryska Federationen. Aktuellt säkerhetläge i delrepubliken Tjetjenien*. Norrköping: Migrationsverket. Tilgjengelig fra <http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=18130> [lastet ned 20. februar 2013]
- Migrationsverket (2011, 25. februar). *Landprofil Ryssland*. Norrköping: Migrationsverket. Tilgjengelig fra <http://www.migrationsverket.se/include/lifos/dokument/www/110225402.pdf> [lastet ned 14. juli 2011]
- MVD, dvs. Det russiske innenriksministeriet (2006, 20. juni). *150 OMON Officers to Maintain Public Safety and Order During G8 Heads of State Meeting in St. Petersburg*. Moskva: MVD. Tilgjengelig fra <http://eng.mvdrf.ru/news/2536/> [lastet ned 20. mai 2011]
- Norges ambassade i Russland (2011, 18. januar). *Sikkerhetssituasjonen i Tsjetsjenia 2010*. Moskva: Norges ambassade i Russland.

Rapporten er unntatt offentlighet og kun internt tilgjengelig i Landdatabasen.

- Remisov, D. (2012, 20. mars). Bolsjaja zatsjstika ili malenkaja vojna?[Stor opprydning eller liten krig?] *Rosbalt*. Tilgjengelig fra <http://www.rosbalt.ru/federal/2012/03/20/959461.html> [lastet ned 4. januar 2013]
- Retwa (2011, 8. mai). Ingush fighter killed in Groznyj. *Retwa*. Tilgjengelig fra <http://retwa.com/home.cfm?articleId=11311> [lastet ned 19. mai 2011]
- RFE/RL, dvs. Radio Free Europe/Radio Liberty (2010a, 8. oktober). Chechen Insurgency Commanders Appeal to Compatriots. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra http://www.rferl.org/content/Chechen_Insurgency_Commanders_Appeal_To_Compatriots/2184841.html [lastet ned 28. mars 2011]

- RFE/RL (2010b, 3. november). Preliminary Chechen Census Findings Unveiled. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra http://www.rferl.org/content/Preliminary_Chechen_Census_Findings_Unveiled/2209723.html [lastet ned 10. mars 2011]
- RFE/RL (2011a, 17. mars). Remembering Mansur. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra http://www.rferl.org/content/caucasus_report_remembering_mansur/2341725.html [lastet ned 22. mars 2011]
- RFE/RL (2011b, 14. februar). Chechnya's Youngest Insurgents. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra http://www.rferl.org/content/chechnya_youngest_insurgents/2308952.html [lastet ned 22. mars 2011]
- RFE/RL (2011c, 22. april). Legendary Arab Commander reported Killed in Chechnya. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra http://www.rferl.org/content/legendary_arab_commander_reported_killed_in_chechnya/9502477.html [lastet ned 8. juni 2011]
- RFE/RL (2012, 3. februar). How long will Umarov's ban on terrorism last? *RFE/RL*. Tilgjengelig fra http://www.rferl.org/content/will_umarov_ban_on_terrorism_last/24472811.html [lastet ned 20. desember 2012]
- RFE/RL (2013a, 24. januar). Most wanted militants reported killed in Chechnya. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra <http://www.rferl.org/content/chechnya-militants-killed/24882511.html> [lastet ned 30. januar 2013]
- RFE/RL (2013b, 30. januar). Gakaev deaths leave one campfire less in the Chechen mountains. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra <http://www.rferl.org/content/chechen-insurgency-commanders-killed-gakayev/24887859.html> [lastet ned 31. januar 2013]
- RIA Novosti (2010a, 16. juni). Kadyrov says some 50-60 militants still active in Chechnya. *Ria Novosti*. Tilgjengelig fra <http://en.rian.ru/russia/20100616/159452142.html> [lastet ned 22. mars 2011]
- RIA Novosti (2010b, 17. august). Russia's Medvedev orders total mine clearance in Chechnya. *RIA Novosti*. Tilgjengelig fra <http://en.rian.ru/russia/20100817/160235389-print.html> [lastet ned 3. mai 2011]
- Udlændingestyrelsen & Danish Refugee Council (2012, 17. august). *Chechens in the Russian federation – residence registration, racially motivated violence and fabricated criminal cases*. København: Udlændingestyrelsen. Tilgjengelig fra https://www.nyidanmark.dk/NR/rdonlyres/01750EB0-C5B1-425C-90A7-3CE3B580EEAA/0/chechens_in_the_russian_federation.pdf [lastet ned 31. januar 2013]
- UK Home Office (2010, 11. november). *Russia. Country of Origin Information Report*. Croydon: UK Home Office. Tilgjengelig fra <http://landdatabasen/Tidligere%20Sovjetrepublikker/Russland/Filarkiv/COI%20Report%20Russia%20November%202010.doc> [lastet ned 19. mai 2011]
- Umarova, A. (2007, 11. januar). Chechnya: Mountain Terror. *Institute for Peace and War Reporting*. Tilgjengelig fra <http://iwpr.net/report-news/chechnya-mountain-terror> [lastet ned 21. mars 2011]
- Vatchagaev, M. (2005, 5. april). Evolution of the Chechen Jamaat. *North Caucasus Analysis* 6 (14). Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=2859 [lastet ned 28. mars 2011]
- Vatchagaev, M. (2006). *The Chechen Resistance: Yesterday, Today and Tomorrow*. Jamestown Foundation. Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/fileadmin/Recent_Reports/Trans_and_Speaker_NCC09142006/Vachagaev-14Sep06.pdf [lastet ned 15. juni 2011]

- Vatchagaev, M. (2010a, 30. juli). Caucasus Emirate Leader Chooses a Successor. *Eurasia Daily Monitor* 7 (147). Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=36693&tx_ttnews%5BbackPid%5D=7&cHash=593dea7124 [lastet ned 30. mars 2011]
- Vatchagaev, M. (2010b, 15. september). Kadyrov Refuses Police Units from Regions Beyond Chechnya. *North Caucasus Analysis* 11 (0). Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/programs/nca/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=36852&tx_ttnews%5BbackPid%5D=423&no_cache=1 [lastet ned 18. mai 2011]
- Vatchagaev, M. (2010c, 21. oktober). Factional Divisions within the Chechen Separatist Movement. *Eurasia Daily Monitor* 11 (8). Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/programs/nca/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=37062&tx_ttnews%5BbackPid%5D=423&no_cache=1 [lastet ned 31. januar 2013]
- Vatchagaev, M. (2011, 31. januar). A portrait of Chechen rebel commander Hussein Gakaev. *Militant leadership monitor* 2 (1). Tilgjengelig fra http://mlm.jamestown.org/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=37437&tx_ttnews%5BbackPid%5D=549&cHash=256fece01076ed1b7f5e61ef7750b741 [lastet ned 30. januar 2013]
- Vatchagaev, M. (2012a, 12. januar). Rebels battles security forces in Chechnya, while Moscow bolsters the military in the republic. *Eurasia Daily Monitor* 13 (2). Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=38879&tx_ttnews%5BbackPid%5D=590 [lastet ned 7. desember 2012]
- Vatchagaev, M. (2012b, 24. mai). Videotaped Chechen rebels' meeting indicates their numbers are underestimated. *North Caucasus Analysis* 13 (11). Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=39414&tx_ttnews%5BbackPid%5D=590 [lastet ned 10. desember 2012]
- Vatchagaev, M. (2012c, 5. juli). Is Moscow contemplating a military withdrawal from the Northeastern Caucasus? *Eurasia Daily Monitor* 9 (127). Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=39581&tx_ttnews%5BbackPid%5D=587 [lastet ned 4. januar 2013]
- Vatchagaev, M. (2012d, 16. august). The evolution of salafism in the North Caucasus. *Eurasia Daily Monitor* 13 (17). Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=39777&tx_ttnews%5BbackPid%5D=590 [lastet ned 19. desember 2012]
- Vatchagaev, M. (2012e, 27. september). Insurgency remains a problem for Chechen authorities. *Eurasia Daily Monitor* 13 (9). Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=39893&tx_ttnews%5BbackPid%5D=590 [lastet ned 31. januar 2013]
- Vatchagaev, M. (2013, 11. januar). Chechnya's insurgency stubbornly remained active in 2012. *Eurasia Daily Monitor* 10 (5). Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=40292&tx_ttnews%5BbackPid%5D=620 [lastet ned 15. januar 2013]
- Vestnik Kavkaza (2012, 17. oktober). Kadyrov claims there are only 40 militants in Chechnya. *Vestnik Kavkaza*. Tilgjengelig fra <http://vestnikkavkaza.net/news/politics/32698.html> [lastet ned 7. desember 2012]
- Yarlykapov, A. (2007, 5. juni). Separatism and Islamic extremism in the ethnic republics of the North Caucasus. *Russian Analytical Digest* 22. Tilgjengelig fra <http://www.isn.ethz.ch/isn/Digital-Library/Publications/Detail/?fecvnodeid=110627&ord588=grp1&fecvid=33&ots591=0C54E3B3-1E9C-BE1E-2C24-A6A8C7060233&lng=en&id=31618> [lastet ned 14. juni 2011]
- Wikipedia (sist endret 7. februar 2013). *Nogais*. Tilgjengelig fra <http://en.wikipedia.org/wiki/Nogais> [lastet ned 15. februar 2013]

Muntlige kilder

- Diplomatkilde. E-post 27. juni og 7. desember 2012.
- Ekspert på Nord-Kaukasus. E-post 2. mai 2011
- Internasjonal organisasjon (A). Intervju i Moskva, juni 2009, februar 2010 og november 2011. E-post 9. juni 2010.
- Internasjonal organisasjon (B). Møte i Moskva november 2012.
- Internasjonal tankesmie. Intervju i Moskva november 2011 og november 2012.
- Inter-regional Committee Against Torture, ved Igor Kalyapin. Møte i Moskva november 2012.
- Journalist i Kavkazkij-uzel. Møte mai 2011.
- Memorial. Møte i Moskva november 2011 og november 2012.
- Menneskerettighetsarbeider. Møte i Moskva november 2011.
- Milashina, Elena. Journalist i Novaya Gazeta. Møte i november 2012.
- Russisk menneskerettighetsorganisasjon. E-post 24. juni 2010, 6. september 2010.
- Al-Shishani, Murad Batal. Møte i London 29. oktober 2010, i Landinfo 24. mars 2011
- Tsjetsjensk NGO. Møte i Oslo januar 2011.

6. VEDLEGG

- Vedlegg: Kart over distrikter og byer i Tsjetsjenia (UNHCR 2000).

